

Підтримку надає:

Федеральне міністерство
продовольства і
сільського господарства

на підставі рішення
Німецького Бундестагу

Німецько-український
агрополітичний діалог

При Інституті економічних досліджень та політичних консультацій

Звіт з аграрної політики

APD/APB/05/2015

Побудова системи об'єднань в Україні в області кролівництва – німецький досвід

Проф. др. Штеффен Хой, Андрій Буцан, Олена Зірнзак

Київ, 2015

Про проект "Німецько-український агрополітичний діалог" (АПД)

Проект «Німецько-український аграрнополітичний діалог» підтримує Україну у справі реформування аграрного законодавства та аграрної політики з урахуванням міжнародного досвіду Німеччини та інших країн, а також міжнародних організацій (ЄС, СОТ), відповідно до принципів ринкової економіки та структурної політики. Проект підтримується Федеральним міністерством продовольства та сільського господарства ФРН в межах програми двостороннього співробітництва та реалізується у співпраці з уповноваженою компанією ТОВ ГФА Консалтинг груп та виконавцями проекту – компанією ТОВ ІАК АГРАР КОНСАЛТИНГ та Лейбніц-Інститутом аграрного розвитку в країнах перехідної економіки (ІАМО). З українського боку відповідальним за виконання проекту є Інститут економічних досліджень і політичних консультацій (ІЕР).

www.apd-ukraine.de

Автор

Проф. др. Штеффен Хой

Андрій Буцан

Олена Зірнзак

[Steffen.Hoy@agrар.uni-giessen.de](mailto:Steffen.Hoy@agrار.uni-giessen.de)

andrey@krolikoff.com.ua

zirnzak@ukr.net

ЗМІСТ

1. Розвиток кролівництва в Україні¹	4
1.1. АКТУАЛЬНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА ТА ВНУТРІШНЬОГО СПОЖИВАННЯ	4
1.2. ТЕХНОЛОГІЇ ТА СИСТЕМИ УТРИМАННЯ, ГЕНЕТИКА І РОЗВИТОК	6
1.3. СИСТЕМА ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЦТВА КРОЛИКІВ В УКРАЇНІ	8
1.4. РОЗВИТОК ЕКСПОРТУ М'ЯСА КРОЛИКІВ, ПЕРЕПОНИ	14
1.5. ПОТЕНЦІАЛИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ.....	16
1.6. ПРОПОЗИЦІЇ ПО НЕОБХІДНИМ ЗМІНАМ В ЗАКОНОДАВСТВІ І В АДМІНІСТРУВАННІ	17
2. Розвиток кролівництва в Німеччині²	21
2.1. РОЗВИТОК РИНКУ КРОЛІВНИЦТВА В НІМЕЧЧИНІ	21
2.1.1. Виробництво	21
2.1.2. Споживання в країні.....	22
2.1.3. Зовнішня торгівля (експорт/імпорт).....	23
2.2. СПЕЦИФІЧНІ ЗАКОНОДАВЧІ РЕГУЛЮВАННЯ В ОБЛАСТІ КРОЛІВНИЦТВА.....	24
2.3. СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНИХ ОБ'ЄДНАНЬ У КРОЛІВНИЦТВІ.....	28
2.3.1. Наявні професійні союзи	28
2.3.2. Форми кооперації в області кролівництва	32
ЛІТЕРАТУРА.....	34
ДОДАТКИ.....	35

Tabellenverzeichnis

Tabelle 1: Поголів'я кролів в усіх категоріях господарств (тис. голів)	6
Tabelle 2: Виробництво м'яса кроликів (тони) провідними країнами та їхня частка у всесвітньому виробництві.....	22
Tabelle 3: Приблизно оцінене споживання м'яса кроликів в деяких країнах ЄС (у кг на жителя на рік)	23
Tabelle 4: Дані по експорту та імпорту м'яса кроликів в Німеччині в 2012 році	24
Tabelle 5: Топ експортери та імпортери м'яса кроликів в Європі.....	24
Tabelle 6: Максимальна ширина щілин у щільовій підлозі для кроликів на відгодівлі та племінних кроликів (згідно TierSchNutzTV)	26
Tabelle 7: Норми по площі підлоги для кроликів на відгодівлі.....	26
Tabelle 8: Норми по площі підлоги для кролиць.....	26
Tabelle 9: Норми для перевезення кроликів на відгодівлі (нестатевозрілих кроликів, віком максимально до 90 днів, що перевозитимуться для подальшої відгодівлі або забою не довше ніж 12 годин).....	27
Tabelle 10: Норми щодо перевезення «інших» кроликів (наприклад, племінних кроликів)	27

¹ Андрій Бушан, Олена Зірнзак

² Проф. др. Штеффен Хой

1. РОЗВИТОК КРОЛІВНИЦТВА В УКРАЇНІ³

1.1. АКТУАЛЬНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА ТА ВНУТРІШНЬОГО СПОЖИВАННЯ

Хоча ринок кролів та крільчатини в Україні давно відомий, він все одно знаходиться в стадії формування. Це пояснюється високою вартістю м'яса для кінцевих споживачів, особливо в зв'язку з девальвацією гривні.

В Україні кролівництво, як бізнес-напрямок, ще мало розвинуте. До початку економічної та політичної кризи кролівництво в Україні демонструвало позитивний розвиток. з 2011-го по 2015 рік поголів'я кроликів виросло на 7%. Однак зараз розвиток цієї галузі стримується багатьма факторами, такими, як скорочення купівельної здатності населення та подорожчання ресурсів.

В 2014 році виробництво крільчатини в Україні поновило свій анти рекорд. Якщо в 1990-му виробництво цієї продукції всіма категоріями господарств оцінювалося на рівні 30,2 тис. тон, то в 2014-му – 13,4 тис. тон. В цілому, за даними Мінагропрому, зменшення поголів'я кроликів тривало до 2011 року, і тільки в 2012-му спостерігалася тенденція до його поступового нарощування на 288 тис. голів в усіх категоріях господарств, а станом на 1 січня 2014 року поголів'я кроликів відносно до попереднього року виросло лише на 77,9 тис. голів.

В сільськогосподарських підприємствах поголів'я цих тварин мало тенденцію до зменшення, і тільки в 2014-му досягло свого піку утримання – 174,2 тис. голів. Слід відмітити, що до 2011 року зменшення поголів'я кроликів відмічалось і в господарствах населення, лише в 2013-му воно збільшилось до 5,524 млн. голів.

Станом на 1 січня 2014 року в цій категорії господарств воно виросло лише на 37 тис. голів. В 2014 році, по даним Держстраху, в усіх категоріях господарств було вироблено 13,4 тис. тон м'яса кроликів в забійній вазі, що на 0,8 тис. тон менше, ніж в попередньому році. Данні наведені без урахування даних анексованої Автономної Республіки Крим.

В 2014 році більше всього цієї продукції виробляли в Донецькій області – 1,4 тис. тон, Київській – 1,3 тис. тон,

Станом на початок 2015 року поголів'я кролів в Україні склало 5,14 млн (сільгосп підприємства вирощували 129,8 тис. голів, господарства населення – 5,012 тис. голів.), тоді як на початок 2014-го воно оцінювалося в 5,7 млн голів. Динаміка поголів'я за останні п'ять років була позитивною, чому сприяло розведення кролів дрібними фермерами та населенням.

В Україні 97% ринку крільчатини приходить на господарства населення. За даними Держкомстату, в усіх категоріях господарств станом на 1 січня 2015 року сама велика кількість кроликів утримувалась в Київській області – 582 тис. голів, Одеській – 508,9 тис., Вінницькій – 400,5 тис. та Житомирській – 377,3 тис. В сільськогосподарських підприємствах з 129,8 тис. голів, більше всього поголів'я утримується в Черкаській області – 54,1 тис. голів, Київській – 22,1 тис. голів, Дніпропетровській – 14,7 тис. і Одеській – 12 тис. голів. В інших регіонах промислового вирощування кроликів немає.

Основний процент виробників м'яса кролика зосереджений в дрібних приватних подвір'ях, які не впливають на ринок.

Торгові мережі та підприємства харчування не в повній мірі мають в теперішній час можливості використовувати кроляче м'ясо, оскільки відсутні стабільні об'єми промислового

³ Андрій Буцан, Олена Зірнзак

виробництва, попит населення а також поставники, здатні забезпечити всі необхідні санітарні нормативи при виробництві м'яса кролика.

Необхідно відмітити, що м'ясо кролика є альтернативним видом продукції тваринництва. Останнім часом різні галузі м'ясного тваринництва (свинарство, птахівництво) страждають від гострих епідеміологічних захворювань, для ліквідації яких знадобиться повна утилізація поголів'я тварин. Такі захворювання ведуть підприємства до банкрутства, а бюджет до великих втрат фінансових засобів. Тому кролівництво може послужити додатковим джерелом забезпечення м'ясною продукцією населення.

Кролівництво – доволі непростий та ризикований бізнес, зараз як вітчизняні, так і зарубіжні бізнесмени не готові інвестувати в цю галузь, не зваживши всі за і проти. В то й же час директор департаменту тваринництва Мінагрополітики України Микола Кваша повідомив, що підприємці вже почали розглядати кролівництво як більш вигідний, швидко оборотний бізнес, поступово нівелювавши інші види виробництва (пух, шкіра).

До сучасних потужних племрепродукторів по розведенню кроликів можна віднести ТОВ «Український племінний кролівничий комплекс» (Київська обл.), ТОВ "Племінне СП Еліт Кріль" (Київська область), ТОВ «Одес-МІАКРО» (Одеська обл.), «Селекція-племресурси» (Луганська обл.), де можна придбати молодняк кроликів порід сріблястий, білий велетень, сірий велетень, каліфорнійський та новозеландський білий. Також в Україні створені великі комплекси по розведенню іноземних бройлерних гібридів кроликів *hyplus* (ТОВ «Кролікофф» та «Панкроль»), білий паннон (ТОВ «Карпатський паннон»).

Прикладом створення кролеферми нового типу являється компанія «Кролікофф», яка в 2010 році викупила виробничі потужності ТОВ «Анмакс». В результаті ТОВ «Кролікофф» отримало ферму по вирощуванню кроликів для виробництва м'яса та м'ясних продуктів – комплекс з замкнутим та безвідходним циклом виробництва, який включає комбікормовий завод, селекційно-племінне господарство, ферми по вирощуванню кроликів, забійну ділянку, відділи переробки та реалізації продукції (м'яса та шкіри). Кролеферма розташована в Черкаській області, на сьогодні вона являється передовим підприємством в СНД

Великі підприємства як «Кролікофф» - це підприємства основою яких являється кластер з сучасними технологіями промислового кролівництва, що забезпечує високу продуктивність праці та конкурентну перевагу перед будь-якими кролівничими приватними господарствами, Кластер з повним виробничим циклом "вирощування - забій - переробка", включаючи власне виробництво комбікорму. Це сучасне промислове кролівництво закритого типу, в клітках, які забезпечують високу ступінь посадки тварин, де процеси годівлі, напування, підтримки стабільно комфортного мікроклімату автоматизовані, сезонність видалена, природній падіж мінімізований. Для збільшення виробництва продукції кролівництва використовуються цінні породи кроликів, пристосованих до інтенсивних умов вирощування та утримання, що в свою чергу підвищує рентабельність виробництва продукції кролівництва за рахунок підвищення продуктивності, скорочення витрат кормів на виробництво м'яса кролика.

Дрібні кролеферми не в змозі забезпечувати стабільне виробництво та поставки м'яса кролика великим торговельним мережам або переробникам.

Одним з гальмівних факторів розвитку кролівництва на просторах СНД є порівняно висока собівартість м'яса. Це пов'язано в першу чергу з дорожнечою наших кормів. В них традиційно міститься високий процент трав'яного борошна. Тому кожен кролівник повинен прагнути знайти оптимальний для себе варіант годівлі тварин, виходячи зі своїх конкретних умов.

Табельа 1: Поголів'я кролів в усіх категоріях господарств (тис. голів)

	1991	2001	2011	2012	2013	2014	2015
Автономна республіка Крим	310,9	295,1	257,4	269,1	272,9	261,2	-
Вінницька обл.	482,3	360,4	397,2	403,6	404,2	393,4	400,5
Волинська обл.	184,1	126,8	130,6	134,5	133,7	136,5	138,4
Дніпропетровська обл.	169,5	182,9	109,5	119,4	130,7	143,4	137,4
Донецька обл.	377,9	327,0	302,0	304,2	316,6	329,2	224,7
Житомирська обл.	484,4	313,6	458,3	470,9	581,1	419,2	377,3
Закарпатська обл.	48,2	77,4	74,2	91,6	85,3	80,6	60,9
Запорізька обл.	181,7	92,3	71,5	71,7	74,0	82,2	76,4
Івано-Франківська обл.	52,6	73,7	64,0	64,8	64,6	64,2	63,5
Київська обл.	627,0	450,0	554,8	630,8	632,4	632,0	582,0
Кіровоградська обл.	148,4	86,2	95,6	100,6	102,7	110,5	106,2
Луганська обл.	193,1	102,9	116,4	118,5	126,4	138,1	109,8
Львівська обл.	193,2	221,0	246,3	264,7	289,8	303,7	297,7
Миколаївська обл.	170,1	104,5	72,9	87,9	93,9	104,5	101,8
Одеська обл.	652,4	770,5	514,8	522,8	502,3	521,6	508,9
Полтавська обл.	428,0	322,3	280,5	287,4	274,9	281,1	272,5
Рівненська обл.	95,1	93,0	127,3	135,9	131,4	132,8	133,8
Сумська обл.	354,0	318,7	286,9	269,1	265,3	250,2	253,5
Тернопільська обл..	189,8	130,2	134,9	154,2	153,9	169,9	171,1
Харківська обл.	284,5	371,3	222,6	235,6	250,2	254,1	240,4
Херсонська обл.	39,4	36,9	79,1	86,9	81,8	92,1	78,5
Хмельницька обл.	176,8	192,4	177,5	212,1	193,6	190,3	198,6
Черкаська обл.	216,2	187,8	205,6	209,6	204,8	240,6	225,9
Чернівецька обл.	43,8	81,5	71,9	80,4	80,3	85,2	81,5
Чернігівська обл.	204,8	238,7	287,5	300,2	294,2	305,4	300,0
Україна	6308,2	5557,1	5354,7	5642,7	5657,5	5735,4	5141,3

Джерело: Державна служба статистики України

Для розвитку галузі кролівництва рекомендується будівництво сучасних високотехнологічних модульних комплексів по вирощуванню кроликів. Так, в сучасній Європі розвинуте промислове розведення кроликів на механізованих кролефермах (на 1000-2000 кролематок в кожній будівлі).

Для повного задоволення потреб внутрішнього ринку та розвитку торгової діяльності в кролівничій галузі необхідно збільшити виробництво м'яса кролика в живій вазі в господарствах всіх категорій. Основний приріст виробництва м'яса кролика, буде здійснюватися на промислових підприємствах.

1.2. ТЕХНОЛОГІЇ ТА СИСТЕМИ УТРИМАННЯ, ГЕНЕТИКА І РОЗВИТОК

В часи Радянського Союзу існувала налагоджена система, коли в різних НДІ тваринництва невпинно працювали вчені – селекціонери, створювалися нові породи кроликів і поліпшувалися вже існуючі. В силу відомих обставин вся ця машина загинула і тривалий час кролівники залишалися один на один зі своїми труднощами. Були закриті численні племінні

підприємства, відбулося значне скорочення поголів'я або повне зникнення деяких порід кроликів. В теперішній час кролівництво в основному існує лише у вигляді невеликих фермерських та приватних підсобних господарств. Підприємств, які вирощують чистопорідних кроликів та ведучих їх племінний облік, майже не залишилося.

Ринок крільчатини у порівнянні з ринком птиці або наприклад, свинини зовсім не великий. Але існуючі кролеферми не можуть задовольнити навіть цей попит і забезпечити потреби населення в цінному дієтичному м'ясі. Основними причинами такого слабкого розвитку кролівництва у нас являються порівняно більші ризики при веденні господарства. В силу своєї багатоплідності кролики схильні до багатьох хвороб. Практично не існує господарств, де б не було проблем з хворобами та падіжем.

Ситуація ще більше ускладнилась в останні десятиліття, коли до нас стали завозити нові породи, не пристосовані до місцевих умов. Це в першу чергу пов'язано з тим, що споконвічно наші кролики не зовсім пристосовані для інтенсивного ведення господарства, поступаються в плодючості та нарощуванні м'язової маси. Зараз всі великі фермери «зав'язані» на європейські генетичні центри, переважно французькі. Практично всі тамошні породи зараз виводяться під опалювані комплекси та штучне осіменіння.

Крім того разом з «іноземцями» до нас «переїхали» і невідомі досі небезпечні хвороби. Справи дещо поліпшились після того, як основна маса кролівників стала усвідомлено вакцинувати своїх вихованців від небезпечних хвороб – ВГХК та міксоматозу. Але крім того існує ще величезна маса самих різних захворювань, які заважають в повній мірі швидко збагатитися на кроликах.

В кролівництві порода завжди вважалася фактором інтенсифікації, чистоти, стійкості спадкових завдатків та гарантії випробуваних якостей.

В світі відомо близько 60 порід кролів, які можна розділити в залежності від напрямку продуктивності на м'ясо-шкуркові, шкуркові та пухові.

Селекційно-племінна робота в кролівництві полягає у покращенні господарсько-корисних якостей основних порід кролів, створенні нових порід та порідних груп, які в вирізняються високими показниками продуктивності, здоров'ям, пристосованими до нових методів утримання, здатні надійно передавати свої якості нащадкам.

Відбір ведеться по комплексу господарсько-корисних ознак. До таких відносяться жива вага, густина, вирівняність і забарвлення волосяного покриву, відтворювальна здатність, тілобудова, скоростиглість, м'ясність, життєздатність.

Цілорічне безперервне потокове відтворення кроликів досягається за рахунок підтримання на кролефермі постійної температури 16-25 С° і вологості 60-70%.

На кролефермах застосовують два типи годівлі: комбінований та гранульований (сухий).

Існують різні по інтенсивності системи відтворення:

- 42-денний (6-ти тижневий) цикл.
- 49-дений (7-ми тижневий) цикл.

В першому випадку забій тварин відбувається в 75-77 днів при живій вазі 2,5-2,6 кг, вага тушки 1,3-1,45 кг. Експлуатація кролематок 1 рік.

В другому випадку забій тварин проходить в 89-91 день при живій вазі 2,7-2,8 кг, вага тушки 1,6 -1,7 кг. Експлуатація кролематок 1 рік і 3 місяця.

Кролики швидко при звичаються до певного режиму, якого і слід притримуватися. Підси-сних маток і молодняк до 2,5-місячного віку необхідно годувати не менше 40 разів на до-

бу. Кроликів м'ясних порід забивають на м'ясо з 72 дня від народження, вага тушки 1300-1400 грамів, утримують кролика максимум до 82 дня - вага тушки 1500-1600 з печінкою.

При складанні раціонів необхідно орієнтуватися на примірні добові раціони, розроблені науково дослідницькими інститутами. За час роботи підприємства "Кролікофф" вдалося стати лідером по промислому виробництву кролячого м'яса в Україні. Була проведена адаптація європейських технологій промислового кролівництва під українські умови та відпрацьовані технологічні аспекти виробництва. На фермі створені ідеальні умови для утримання тварин, що дозволяє показувати видатні показники по приростам та збереженню поголів'я. Робота ведеться в тісному співробітництві з європейським лідером по м'ясній генетиці кроликів - компанією EUROLAP, і підприємству вдалося стати, завдяки високому рівню підготовки спеціалістів, які проходили навчання у Франції, офіційним племінним репродуктором. Завдяки налагодженому співробітництву з французькою компанією EUROLAP була проведена поставка прабатьківського поголів'я кращих м'ясних порід кроликів і створені умови вирощування, повністю задовольняючі високі вимоги до репродуктивних центрів. Сьогодні підприємство - єдине підприємство в Україні, яке здійснює вирощування і поставку елітного прабатьківського поголів'я м'ясної породи кроликів. Ці кролики вирізняються високою продуктивністю, швидким набиранням кондиційної ваги, високою якістю м'яса.

1.3. СИСТЕМА ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЦТВА КРОЛИКІВ В УКРАЇНІ

Закон України «Про ветеринарну медицину»

Ціль

Здійснення державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду.

Стаття 34. Реєстрація тваринницьких потужностей

Особи, що вирощують тварин для власного споживання, включаючи велику рогату худобу, свиней, овець, кіз, кроликів і птицю, за виключенням непродуктивних тварин, а також ті, що вирощуються з акредитаційною метою, зобов'язані реєструватися в відповідних державних органах ветеринарної медицини (ред. - в районне управління державної ветеринарної медицини). В реєстрі вказуються ім'я власника тварин, адреса, телефон і інша інформація, види тварин, що утримуються відповідною особою, кількість тварин кожного виду.

PS: (реєстрація здійснюється шляхом видачі експлуатаційного дозволу (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 травня 2007 № 712 «Про затвердження Порядку видачі експлуатаційного дозволу для потужностей (об'єктів) по виробництву, переробці або реалізації харчових продуктів»)

Податковий Кодекс України

Стаття 209 Кодексу визначає спеціальний режим оподаткування діяльності в сфері сільсько-лісового господарства, а також рибальства, який розповсюджується в п.209.17.8. «На розведення кроликів, отримання продукції кролівництва (шкірки)».

Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 01.11.2011 року № 587 «Про затвердження Інструкції по товарознавчій оцінці і маркуванню м'яса»

Цей наказ визначає порядок проведення товарознавчого маркування м'яса в тушах, напів-тушах або четвертинах усіх видів забійних тварин, а також тушок птиці, кроликів і нутрій.

Крім того Інструкція містить Додатки: Додаток 1 встановлює зразки клейм і штампів для товарознавчого маркування м'яса; Додаток 2 містить рецепт фарби для маркування м'ясних туш; Додаток 3 визначає літерні (цифрові) штампи для окремих видів м'яса.

1.2. Дія цієї Інструкції поширюється на всі потужності (об'єкти), які здійснюють забій худоби, птиці, кроликів і нутрій.

II. Види клейм і літерних штампів

2.3. Для маркування тушок птиці, кроликів і нутрій використовують кругле (діаметр 25 мм) або квадратне (25 x 25 мм) клеймо.

X. Маркування м'яса кроликів і нутрій

9.1. В залежності від вгодованості тушки кроликів і нутрій маркують:

- першої категорії - круглим клеймом;
- другої категорії - квадратним клеймом.

9.2. На кожну тушку кроликів і нутрій ставлять одне клеймо на зовнішньому боці гомілки.

9.3. Тушки кроликів і нутрій з дефектами, перевищуючими 15% поверхні, а також тих, які не відповідають вимогам діючих нормативних документів по вгодованості, упаковують в ящики, які маркують літерним штампом «ЧП».

9.4. При упаковці тушок кроликів і нутрій в індивідуальні пакети з полімерної плівки дозволяється тушки НЕ маркувати, а на етикетку, що вкладається або наклеюється на пакет, наносити інформацію в відповідності з вимогами нормативно - правових актів по ній

Наказ Державного комітету статистики України від 08.12.2010 року № 491 «Про затвердження інструкції по веденню погосподарського обліку в сільських, селищних і міських радах»

Ціль і зміст

Погосподарський облік (далі - ПГО), як вид первинного обліку, передбачений для накопичення і систематизації відомостей, які збираються сільськими, селищними, міськими радами в розміщених на їх території сільських населених пунктах.

Цей облік не передбачає реєстраційних дій і не несе якихось правових наслідків для об'єктів, по відношенню до яких він здійснюється.

Інструкцією визначаються форми ПГО (1, 2, 3) і порядок їх заповнювання, інформаційні джерела ПГО, об'єкти ПГО Порядок ведення записів в обліковій картці об'єкта погосподарського обліку і інше.

VII. Порядок ведення записів в обліковій картці об'єкта погосподарського обліку і інше.

7.6.1. Відомості про чисельність, видовий і статеві-віковий склад худоби і птиці проставляються станом на 1 січня, отже без урахування змін, в чисельності і складі тварин після 1 січня.

Дані про поголів'я худоби, кроликів і пишних звірів записуються на основі перерахунку худоби в натурі в присутності особи, відповідальної за об'єкт ПГО, або іншої повнолітньої особи, що має безпосереднє відношення до об'єкту і здатна надати

необхідну достовірну інформацію. Поголів'я птиці і кількість бджолосімей встановлюються шляхом опитування.

PS: крім того, дивися Наказ Державного комітету статистики України від 27.08.2001 року № 365 «Про затвердження форми державної статистичної звітності по статистиці основних засобів і Інструкції про порядок її складання», яким затверджений перелік видів економічної діяльності (код КВЕД - 15.12.0 - Виробництво м'яса домашньої птиці і кроликів)

Наказ Державного комітету ветеринарної медицини України від 02.02.2010 року № 46 «Про затвердження інструкції по застосуванню відмітки придатності і ветеринарних штампів і внесенні змін в інструкції по клеймуванню м'яса»

- 1.2. Ця Інструкція встановлює форму, зміст відмітки придатності і ветеринарних штампів, а також порядок їх нанесення.
- II. Форма і зміст відмітки придатності і ветеринарних штампів
- 2.3. Для клеймування субпродуктів, м'яса кроликів, нутрій і птиці, що реалізуються на агропродовольчих ринках, відмітка придатності має бути овальної форми, шириною 40 мм та висотою 25 мм, шириною обідка 1 мм, висотою літер не менше 5 мм, а цифр - 6 мм и глибиною 1,5 мм.
- 3.3. На м'ясо всіх видів тварин відмітка придатності або ветеринарний штамп наноситься на добре зневодненій зовнішній поверхні туші в наступному порядку
на тушки кроликів і нутрій наносять один відбиток відмітки придатності в області лопатки;
- 1.11. На туші (тушки) всіх видів тварин (включаючи птицю, кроликів і т.п.) і інші продукти забою, визнані по результатам державної ветеринарно-санітарної експертизи непридатними для вживання людьми, ставлять не менше трьох - чотирьох відбитків ветеринарного штампу з написом «утиль» і роблять насічки по поверхні всієї туші.

Наказ Державного департаменту ветеринарної медицини Міністерства аграрної політики України від 14.06.2004 року № 71 «Про затвердження ветеринарних вимог відносно імпорту в Україну об'єктів державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду»

15. Ветеринарні вимоги відносно імпорту в Україну пушних звірів, кроликів, собак і котів
- 15.1. До ввозу в Україну допускаються клінічно здорові пушні звірі, кролики, собаки і коти із господарств і адміністративних територій, вільних від заразних хвороб тварин, в тому числі:
 - а) для всіх видів тварин:
вірусних енцефаломієлітів всіх видів - на протязі останніх 12 місяців на адміністративній території;
 - г) для кроликів:
вірусної геморагічної хвороби, міksomатозу, туляремії, пастерельозу, лістеріозу - на протязі останніх 12 місяців в господарстві.

- 15.2. Відібрані для відправки в Україну тварини не менше 30 днів утримуються на спеціальних карантинних базах під наглядом державної ветеринарної служби країни-експортера.
- 15.3. Під час карантину проводиться поголівний клінічний огляд. В цей період державні ветлікари проводять діагностичні дослідження в державній ветеринарній лабораторії методами, прийнятими в країні-експортері. Тварини підлягають таким ветеринарним обробкам і дослідженням:
- 15.4. Не пізніше ніж за 14 днів до відправлення тварин вакцинують, якщо вони не були щеплені протягом останніх 6 місяців:
кроликів - проти міксоматозу, пастерельозу і вірусної геморагічної хвороби.
- 15.5. Транспортні засоби обробляються та підготовлюються в відповідності з прийнятими в країні-експортері правилами.
- 15.6. Виконання умов, вказаних в наведених вимогах, має бути повністю підтверджено ветеринарним сертифікатом країни-походження, підписаним державним ветеринарним лікарем і складеним на мові країни-експортера і українській, з вказанням дати діагностичних досліджень та щеплень.
- 15.7. Ввезення на територію України тварин можливе після отримання дозволу регіональної служби державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні і транспорті зони обслуговування.
- 15.8. Після ввезення на територію України і проходження державного ветеринарно-санітарного контролю тварин поміщають в карантин строком на 30 днів в спеціально підготовлені приміщення. В цей період проводяться необхідні діагностичні дослідження під контролем державної ветеринарної служби.

Наказ Міністерства транспорту України від 09.12.2002 № 873 «Про затвердження Правил перевезення тварин, птиці і інших вантажів, підлягаючих державному ветеринарно-санітарному контролю»

Правила регулюють порядок перевезення вантажів, підлягаючих державному ветеринарно-санітарному контролю в межах району, в межах України, при ввезенні в Україну з-за кордону, при вивозі за кордон.

PS: також див. Наказ Міністерства транспорту України від 09.12.2002 року № 873 «Про затвердження Правил перевезення вантажів що швидко псуються».

Наказ Державного департаменту ветеринарної медицини Міністерства аграрної політики України від 14.01.2004 № 4 «Про затвердження Ветеринарно-санітарних правил для боєнь, забійно-санітарних пунктів господарств та подвірного забою тварин»

1.1. Ці Правила встановлюють:

- ветеринарно-санітарні вимоги до проведення забою і первинної переробки тварин (птиці) на бійнях, забійно-санітарних пунктах господарств (далі - пунктах) незалежно від форми власності та в особистих підсобних господарствах населення (подвірному забої)
- порядок здійснення ветеринарно-санітарної оцінки продуктів забою тварин;

- порядок внутрішньогосподарського використання або подальшої реалізації отриманої продукції.
- 4.4. Для забою птиці, кроликів і нутрій бойні дообладнують спеціальними відділеннями. В них передбачають приміщення для прийому і переробки кроликів і птиці, обробки і сушки шкірок і пір'я, камеру охолодження, санітарну камеру тощо.
- 6.2. На кролефермах, птахофермах обладнують відділення для обробки і сушки пір'я і шкірок та приміщення для їх зберігання.

PS: також дивися Наказ Державного департаменту ветеринарної медицини Міністерства аграрної політики України від 07.06.2002 № 28 «Про затвердження Правил передзабійного ветеринарного огляду тварин і ветеринарно-санітарної експертизи м'яса і м'ясних продуктів»

Наказ Міністерства аграрної політики України від 25.09.2003 року № 351 «Про затвердження Інструкції по веденню племінного обліку в звірівництві та кролівництві»

- 1.1.1. Дійсна Інструкція визначає порядок ведення форм племінного обліку, які застосовують в звірівництві та кролівництві з метою організації точного, систематичного обліку походження кожної тварини, її селекційних ознак для проведення селекційно-племінної роботи, вдосконалення існуючих і розробка нових ефективних методів практичної селекції, визначення більш раціональних методів відбору і підбору тварин в конкретних умовах вирощування.

Інструкцією визначаються форми племінного обліку в кролівничих господарствах, нумерація і мічення в звірівництві і кролівництві, загальні вимоги до заповнення форм племінного обліку, основні положення заповнення форм племінного обліку в звірівництві і інше.

Наказ Міністерства аграрної політики України від 25.09.2003 року № 351 «Про затвердження інструкції по бонітуванню кроликів»

- 1.1. Дійсна Інструкція визначає порядок проведення бонітування кроликів.
- 1.2. Бонітування кроликів - індивідуальна комплексна оцінка тварин по власній продуктивності, походженню і репродуктивним властивостям.

Крім того Інструкція містить Додатки: Додаток 1 встановлює мінімальні вимоги до живої маси кроликів м'ясо-шкуркових, м'ясних і пухових порід (в кг); Додаток 2 встановлює вимоги для оцінки кроликів по густоті волосяного покриву і його вирівняності; Додаток 3 встановлює мінімальні вимоги для оцінки кролів за пуховою продуктивністю, (в г) ; Додаток 4 - оцінка кроликів різних порід по забарвленню волосяного покриву.

Наказ Міністерства аграрної політики України і Української академії аграрних наук від 20.05.2002 року № 134/40 «Про затвердження Положень про Державний племінний реєстр»

Ціль

- 1.1.2. Положення визначає правила і порядок проведення державної реєстрації племінних стад в Державному племінному реєстрі.

Додатку 9 затверджено бланк кількісних і якісних показників продуктивності стада і виробничо-господарської діяльності суб'єкта племінної справи в тваринництві з пушного звірівництва та кролівництва станом на 02.09.2009 р.

Наказ Головного державного інспектора ветеринарної медицини України від 03.07.2001 року № 53 «Про затвердження Ветеринарно-санітарних правил для птахівничих господарств і вимоги до їх проектування»

Ці Правила і вимоги обов'язкові для виконання керівниками, спеціалістами племінних і товарних птахівничих господарств, птахоферм різних форм власності, підприємств по виробництву яєць і м'яса птиці, інкубаторно-птахівничих станцій.

Дрібне господарство - господарство, в якому утримується: дорослої птиці - до 100 голів (страусів до 15 голів), великої рогатої худоби - до 10 голів, свиней - до 15 голів, овець, кіз - до 15 голів, кроликів - до 150 голів.

Ферми, які входять до складу сільськогосподарських підприємств і селянських (фермерських) господарств, вважаються малими, якщо вони мають обмежену кількість поголів'я: птахоферми - до 700 голів птиці; великої рогатої худоби - до 200 голів з приплодом; свиноферми - до 200 голів з приплодом; вівцеферми - до 400 голів з приплодом; кролеферми - до 400 голів.

Закон України №1602, де вказано:

- 1.1. з 20 вересня 2020 року туші або частини туш парнокопитних і інших копитних тварин, туші домашньої птиці, кроликів і дрібних диких тварин, риба, мед, яйця, необроблене молоко, сири домашнього виробництва і продукти рослинного походження можуть продаватися на агропродовольчих ринках при умові підтвердження їх придатності по результатам іспитів (досліджень) акредитованої лабораторії, що знаходиться на агропродовольчому ринку, державним інспектором на тому ж ринку;
- 1.2. з 1 січня 2025 року продукти, отримані в результаті забою не на бойні, маючій експлуатаційний дозвіл, можуть використовуватися виключно для власного споживання або реалізації на агропромисловому ринку кінцевому споживачу в межах 50 км від місця забою або в області, в якій він провадився.

Євроінтеграційний харчовий закон №1602 передбачає ще багато змін, але поряд з цим в ньому передбачені досить тривалі перехідні періоди для того, щоб національні виробники поступово, з продуманими бізнес-рішеннями, змогли перейти на нові правила гри на ринку.

РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 853/2004

Європейського Парламенту і Ради про встановлення спеціальних гігієнічних правил, підлягаючих застосуванню до продовольчих товарів тваринного походження

- 1) Регламентом (ЄС) № 852/2004* Європейський парламент та Рада встановлюють загальні правила відносно гігієни продовольчих товарів, яких мають дотримуватися підприємці продовольчого сектору.
- 2) Окремі продовольчі товари можуть представляти особливу небезпеку для здоров'я людей, і тому потребують встановлення спеціальних гігієнічних правил. Такими, зок-

рема, являються випадки продуктів тваринного походження, по відношенню до яких часто констатувалися мікробіологічні та хімічні небезпеки.

- 3) В рамках загальної сільськогосподарської політики були прийняті численні директиви з метою встановити спеціальні санітарні правила по виробництву і випуску на ринок продуктів, включених в список, що міститься в додаткові I . Ці санітарні правила зменшили перепони торгівлі відповідними продуктами, що сприяло створенню внутрішнього ринку, одночасно забезпечуючи високий рівень охорони здоров'я людей.

Постанова № 852/2004 Європейського Парламенту і Ради від 29 квітня 2004 року про гігієну харчових продуктів

„Regulation No 852/2004 of the European parliament and the Council of 29 April 2004 on the hygiene of foodstuffs.“

Директива Ради 97/78 / ЄС від 18 грудня 1997 року, що встановлює принципи, які регулюють організацію ветеринарних перевірок продуктів, які поступають в Співдружність з третіх країн

„Council Directive 97/78/EC of 18 December 1997 laying down the principles governing the organisation of veterinary checks on products entering the Community from third countries.“

Митна процедура реалізації для вільного обігу кролика що зустрічається в ЄС

„Customs procedure for reliese for free circulation of rabbit meet in EU.“

Подолання бар'єрів та просування для кроликів що зустрічаються в різних державах-членах ЄС

„Overcoming barriers and promotion for rabbit meet in different EU member states.“

Пошук торгових партнерів і формування компаній в ЄС

„Finding trade partners and forming of companies in EU.“

Застосування системи HACCP у виробництві м'яса кроликів

„Application of HACCP systems in rabbit meat production.“

Загальні санітарно-гігієнічні вимоги для виробництва м'яса кроликів

„General hygiene requirements for rabbit meat production.“

Реалізація систем відстеження для підприємств, які переробляють м'ясо кролика

„Implementation of traceability systems for rabit meat processing companies.“

1.4. Розвиток експорту м'яса кроликів, перепони

На Україні для розвитку кролівництва існують наступні передумови: - стійкий попит на м'ясо кроликів на українському ринку;

- 1.3. більш висока економічна ефективність розведення кроликів у порівнянні з іншими тваринами;
- 1.4. більші резерви по підвищенню продуктивних якостей кроликів; вцілілий кадровий і науковий потенціал галузі.

Головними перепонами для подальшого розвитку кролівництва і успішної реалізації потенціалу племінного поголів'я кроликів являються:

- 1.5. схильність поголів'я кроликів до різних інфекційних хвороб;
- 1.6. застарілі технології виробництва і первинної переробки сировини (шкірок і м'яса);
- 1.7. відсутність в регіоні бойні і спеціалізованого обладнання для глибокої переробки тушок кроликів;
- 1.8. висока ступінь фізичного зносу приміщень для утримання кроликів і обладнання для їх обслуговування;
- 1.9. нестабільна кормова база і низький рівень годівлі кроликів;
- 1.10. застаріла нормативна документація по бонітуванню кроликів, оцінці якості шкірок і іншої зоотехнічної документації;
- 1.11. повна відсутність наукових розробок по утриманню, розведенню і годівлі кроликів в нових умовах господарювання, потребуючих використання нестандартних кормових ресурсів, суворої економії затрат праці, а також використання енергозберігаючих технологій, які дозволяють інтенсивніше використовувати біологію кроликів.

Технологія розведення кроликів, в зв'язку зі складнощами біології їх розведення, потребує висококваліфікованого обслуговуючого персоналу і більш дорогого в порівнянні з іншими видами тварин промислового обладнання.

Тому подальший розвиток кролівництва буде ґрунтуватися на рості поголів'я у вже існуючих фермах, за рахунок будівництва нових або реконструкції ферм що є для утримання кроликів основного стада і молодняка, а також підготовки і перепідготовки кадрів масових професій.

Досвід ведучих племінних господарств показує, що потенціал відтворювальної здатності кроликів далеко не вичерпано і є значні резерви збільшення об'ємів виробництва кролятини і шкірок кроликів за рахунок підвищення продуктивності маточного поголів'я. Комплексний підхід до рішення проблем в галузі передбачає застосування програмно-цільового методу, що забезпечує чіткий розподіл заходів, які реалізуються, по виконавцям, строкам, ресурсам, а також ефективну організацію процесу управління і контролю.

Про перспективи експорту м'яса кролів говорити поки що рано. Ще декілька років доведеться попрацювати, поки господарства наздогонять західні масштаби продажів. На одного українця приходить менше 100 грамів м'яса кролика. В основному тварин вирощують на особистих підсобних господарствах без використання сучасних технологій утримання. Кролятина, у порівнянні зі свининою і телятиною, які постійно дорожчають, виглядає куди більш економічно вигідною. Виробники менш оптимістичні.

Експорт кролятини із України поступово росте. «Казати про показовість відносного приросту поки що рано, оскільки тільки в 2014 році було вивезено більше на півтонни. Весь експорт, згідно документації, приходить на Панаму, однак, знаючи непрості відносини з офшорами, неможливо однозначно сказати, куди саме поставлялося м'ясо кролика», – уточнює експерт Pro-Consulting. Цифри по експорту в Панаму здаються смішними – 0,5 тони за 2014 рік і 0,4 тони – за 5 місяців 2015-го. Імпортує ж м'ясо Україна ввозить із Франції. В 2013 році об'єм імпортованих поставок склав трохи більше 75 тон м'яса, в 2014-му

цей показник скоротився до 22,6 тони, а за 5 місяців 2015 року імпорту взагалі не було. Різка девальвація гривні на сьогодні піднімає вартість кролячого м'яса, завезеного з-за кордону, практично в три рази, що створює стимул для заміщення його вітчизняними аналогами. Більш того, низька валютна вартість м'яса на міжнародному ринку може зіграти позитивну роль для компаній, які приймуть рішення експортувати продукцію. В той же час виробники відмічають, що пройти сертифікацію забійного цеху згідно європейським вимогам дуже складно. В Україні тільки одна бійня відповідає європейським вимогам – в компанії «Кролікофф».

1.5. ПОТЕНЦІАЛИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ

В зв'язку з різкою девальвацією гривні в 2015 році відбувся значний стрибок цін, в тому числі і на кролятину. Він пояснювався інфляцією і підвищенням цін на інші види м'яса, а також підвищенням затрат на утримання тварин. На сьогодні ціна за кілограм кролятини коливається від 115 до 130 гривень в різних точках залежно від націнок. До початку холодів ціна може вирости до 140-145 гривень.

Вартість кролятини залежить від вакцинації і кормів. Візьмемо ситуацію по вакцинам: до кризи одна доза вакцини коштувала 23 коп., зараз від того ж виробника – 2,2-2,5 грн, вони орієнтуються на курс долара. Якщо антибіотик раніше коштував 60 грн, то зараз – 320 грн. Комбікорм раніше ми брали по 4,5 грн/кг, а весною його ціна була вже 6,3 грн/кг. Зараз він коштує 5,5 грн/кг. Гормон – 89 грн за дозу, зараз – 199 грн, без цього кролики не осіменяються так, як потрібно. Конверсія корму на одного кролика – 3,5 кг комбікорму, це те, що він з'їдає за все життя. По прогнозам істотних посилянь для росту вартості кролятини немає.

До кінця року можливе її підвищення на 3-5% внаслідок загальної тенденції до підвищення цін на продукцію.

В Україні відсутні заготовчі контори і фермери самостійно вирішують питання реалізації. Український ринок кролівництва росте, а в 2013 році вперше в країні був проведений ярмарок кроликів. При нинішній ситуації кролівництво як бізнес в Україні все ще низько конкурентна і доволі вільна ніша.

Сучасне кролівництво як сфера бізнесу потребує певних трудових і фінансових затрат, але рентабельність розведення кроликів досягає 100%. Розрахунок прибутку з одного кролика включає в себе:

- 1.12. витрата корму;
- 1.13. вакцинація і збій;
- 1.14. наймання персоналу;
- 1.15. вартість будівництва кролятника і його обладнання;
- 1.16. транспортні і земельні витрати
- 1.17. генетичний матеріал;
- 1.18. опалення, електроенергія та водопостачання і інше.

Промислове кролівництво сьогодні – це прибутковий бізнес. У порівнянні з іншими видами м'ясо кролика значно виграє. І чим більше Ваше господарство, тим більший дохід приносить бізнес!

Основними завданнями розвитку галузі являються збільшення виробництва продукції кролівництва і подальше ефективне використання діючих потужностей, створення нових робочих місць, покращення соціального становища працівників галузі.

Оцінка ризиків реалізації розвитку галузі кролівництва

До основних ризиків, які можуть вплинути на досягнення запланованих результатів, відносяться:

а) Зовнішні ризики:

недостатній рівень фінансування з боку інвесторів по лінії державно-приватного партнерства, а також сільськогосподарських виробників із власних і позикових засобів;

несприятлива ринкова кон'юнктура з товарами і послугами для села (на енергоносії, добрива і т. д.), а також непередбачувано високий ріст цін на корми, які можуть призвести до істотного удорожчання м'яса і труднощів з його реалізацією.

б) Внутрішні ризики:

організаційні ризики, затримки з підготовкою кадрів;

виробничі і технологічні ризики (забезпечення кормами, ветеринарний захист і т.п.).

Виконанню поставлених завдань можуть перешкодити системні ризики, що являються наслідком впливу негативних факторів і наявних в суспільстві соціальних і економічних проблем. До основних ризиків відносяться наступні:

макроекономічні ризики, обумовлені погіршенням внутрішньої і зовнішньої кон'юнктури світових цін на окремі товари українського експорту, зниженням темпів росту економіки і рівня інвестиційної активності, які не дозволяють інтенсифікувати розвиток промислових кролеферм в області і посилять залежність розвитку їх від державних інвестицій;

законодавчі ризики, виражаються в недостатньому вдосконаленні законодавчої бази по регулюванню сільськогосподарської діяльності.

Основними **цілями** розвитку галузі кролівництва являється збільшення виробництва продукції кролівництва і подальше ефективне використання діючих потужностей, створення нових робочих місць, покращення соціального положення робітників галузі.

1.6. Пропозиції по необхідним змінам в законодавстві і в адмініструванні

Враховуючи той факт, що українські кролеферми, як правило, виробляють невеликі партії м'яса, говорити про експорт цього продукту до недавнього часу не приходилося.

Єдина допомога, яку кролівники отримують від влади, це зменшення податкового навантаження, стосовно всіх сільгоспвиробників. Спецрежим по ПДВ і податку на прибуток — були до недавнього часу єдиною підтримкою держави на законодавчому рівні. Якщо буде прийнято новий податковий кодекс, то навіть цієї підтримки галузь позбудеться.

Судячи з усього, іншої допомоги підприємцям очікувати не варто. В профільних відомствах проблему визнають, але вплинути на ситуацію поки що не можуть. В Мінагрополітики України, згідно бюджетної програми КПКВК 2801190 «Селекція в тваринництві і птахівництві на підприємствах агропромислового комплексу», тільки в 2011 році із загального фонду держбюджету було передбачено 75,2 млн. грн. «Ці кошти розподіляються по галузі звірівництва в пропорції 1–2%. В минулому році звірівництво профінансовано на 800 тис. грн, а кролівництво — всього на 50 тис. грн» (із джерел преси). В 2015 році галузь тваринництва взагалі не підтримувалася державою.

Українська Асоціація хутровиків разом з Міністерством аграрної політики України, Українською Академією Наук і Центральним союзом споживчих товариств України розробили

Державну програму розвитку кролівництва і звірівництва України на 2002-2010 роки. Основною ціллю програми було забезпечення населення України м'ясом кролів і хутровою сировиною в достатній кількості і асортименті, а також підвищення конкурентоспроможності кролівництва і звірівництва України. Час реалізації програми на Україні закінчився. На даний час питаннями розвитку галузі кролівництва ніхто не займається.

Однак, для підняття кролівництва в Україні реалізація Державної Програми дозволить вирішити найбільш важливі проблеми для розвитку галузі кролівництва і агропромислового комплексу країни в цілому. Основою її являються модернізація наявних і будівництво нових високотехнологічних потужностей по утриманню маточного поголів'я і вирощуванню молодняка. Заміна фізично і морально застарілих потужностей дозволить виробляти кінцеву продукцію у відповідності з міжнародними стандартами якості.

Окрім будівництва нових високотехнологічних кролеферм, необхідна суттєва підтримка держави в рамках реалізації певної Програми розвитку кролівництва на 5 років, в якій має бути відображене широке коло програмних заходів. Так, передбачаються заходи по: вдосконаленню селекційно-племінної роботи в галузі, стійкому соціально-економічному розвитку територій, на яких функціонують кролегосподарства, з урахуванням вирішення проблем екологічного характеру. В результаті реалізації Програми створяться умови для розвитку товарного кролівництва в Україні з перспективою виходу продукції кролівництва на інші ринки збуту в тому числі на ринок ЄС.

Хід реалізації Програми по рокам буде оцінюватися по системі цільових індикаторів.

Основні цільові індикатори Програми і їх значення по рокам її реалізації за рахунок бюджету зобов'язань, що діють, і бюджету.

Фінансування програмних заходів здійснюватиметься з недержавних джерел, за рахунок власних засобів підприємств, організації і інвесторів, банківських кредитів, лізингу, тощо.

Відповідно до цих цілей програма передбачає вирішення наступних **завдань**:

- збільшення чисельності поголів'я кроликів, оптимізація виробництва кормів для кроликів і поліпшення фінансового стану кролівничих організацій;
- зміцнення матеріально - технічної бази організацій галузі;
- забезпечення підтримки ефективного розширення відтворення кроликів на основі вдосконалення виробничих стосунків з організаціями племінного напрямку і іншими організаціями суміжних галузей різних форм власності, впровадження досягнень науково - технічного прогресу;
- створення необхідних умов організаціям для реалізації в області продукції кролівництва шляхом вдосконалення договірних стосунків з організаціями торгівлі, розширення мережі фірмових магазинів;
- здійснення заходів державної підтримки кролівництва за рахунок засобів федерального і регіональних бюджетів.

Комплекс мір, направлених на реалізацію завдань, включає наступні напрямки:

1. Будівництво, реконструкція і модернізація промислових кролеферм, розрахованих на інтенсивне утримання кроликів.
2. Субсидування сільськогосподарським товаровиробникам частини витрат з придбання сучасного високотехнологічного устаткування для промислових кролеферм, розрахованих на інтенсивне утримання кроликів.
3. Розвиток селекційно-племінного потенціалу кролівництва:
 - створення системи організації племінної роботи і збереження генофонду в кролівництві;

- розробка заходів щодо збереження і розширення генофонду кроликів;
 - розробка заходів щодо підвищення ефективності селекційно-плеємної роботи в кролівництві.
4. Організація впровадження у виробництво досвіду інших регіонів по створенню і розвитку промислового кролівництва.
 5. Організація проведення для сільськогосподарських товаровиробників області семінарів, нарад, "круглих столів" по питаннях розвитку інтенсивного промислового кролівництва.
 6. Організація участі сільськогосподарських товаровиробників в сільськогосподарських ярмарках з продукцією кролівництва.
 7. Створення ринкової інфраструктури і каналів просування продукції кролівництва.

Для стимулювання сільськогосподарських товаровиробників в збільшенні обсягів виробництва м'яса кролика в рамках реалізації Програми передбачено надання субсидій сільськогосподарським товаровиробникам (за винятком громадян, ведучих особисте підсобне господарство) на відшкодування частини витрат на придбання устаткування для виробництва і (або) зберігання м'яса кролика.

Засоби фінансування з державного бюджету передбачається направляти на:

- субсидування утримання плеємного маткового поголів'я кроликів;
- придбання плеємного молодняка для збільшення і поліпшення якості стада;
- модернізацію і придбання виробничого обладнання, в тому числі по імпорту;
- субсидування процентних ставок по інвестиційним кредитам;
- субсидування процентних ставок по короткостроковим кредитам на купівлю кормів, ветеринарних препаратів;
- субсидування частини витрат з придбання кормів і ветеринарних препаратів.

Одним з основних питань в реалізації Програми є забезпечення поголів'я кроликів якісними збалансованими кормами. Комплексний підхід в організації годівлі кроликів збалансованими по поживності і мінімізованими за цінами комбікормами дозволить забезпечити динамічне підвищення продуктивності тварин і, відповідно, зниження їх витрат на одиницю продукції.

В той же час по ряду незалежних від них причин сільгоспідприємства не в змозі самотійно, без державної підтримки, на належному рівні вирішувати завдання по подальшому розвитку галузі кролівництва.

Вирішення вказаної проблеми передбачається здійснити з наданням державної підтримки в рамках реалізації заходів Програми на будівництво нових, реконструкцію і модернізацію наявних потужностей на основі досягнень науково-технічного прогресу, комплектування підприємств устаткуванням кращих вітчизняних і зарубіжних виробників, технологічними лініями на рівні світових стандартів.

Збільшення обсягів виробництва кролівничої продукції здійснюватиметься сільськогосподарськими товаровиробниками за рахунок нарощування потужностей із залученням інвестицій і власних засобів. Реалізація Програми дозволить:

- створити економічні і технологічні умови для розвитку галузі кролівництва;
- збільшити власне виробництво м'яса кролика, що відповідає сучасним вимогам якості і безпеки;
- знизити витрати на виробництво м'яса кролика за рахунок будівництва нових, реконструкції і модернізації наявних потужностей;

- створити нові робочі місця, збільшити чисельність зайнятого у виробництві сільського населення, тим самим забезпечити стійкий розвиток сільських територій.

Інтенсивне промислове кролівництво має на своїй меті створення єдиної системи - від виробництва кормів до продажу м'яса. За умови, що весь цикл виробництва має мінімізовані витрати і високу економічну ефективність.

Системний і взаємозв'язаний характер актуальних проблем розвитку промислових кролеферм вимагає їх вирішення на принципах програмно-цільового методу державного управління, які передбачають формулювання системи цілей, завдань і цільових показників для оцінки ефективності реалізації Програми, розробку пріоритетних напрямів і програмних заходів, визначення необхідних об'ємів фінансування, розробку механізму управління Програмою.

Реалізація заходів Програми сприятиме підвищенню стійкості і розвитку економіки регіонів, забезпеченню економічного зростання, залученню інвестицій, підвищенню продуктивності праці, освоєнню власної ресурсної бази регіону і залученню додаткових фінансових ресурсів в регіон, у тому числі за рахунок активнішої участі в реалізації федеральних цільових програм, підвищенню ефективності витрачання бюджетних коштів.

Стратегічним завданням є вироблення послідовних дій, що забезпечують зростання економічного потенціалу всієї галузі кролівництва.

Для збільшення українського ринку м'яса кроликів необхідно провести заходи щодо популяризації продукції кролівництва серед населення і її просування на ринок.

З цією метою необхідне проведення виставок і ярмарків федерального і регіонального значення, в рамках яких проводитимуться дегустації, реклама і просування продукції кролівництва, а також з'явиться можливість налагодження комерційних контактів між виробниками, переробниками і збутовими організаціями. Важливим завданням проведення цих заходів є ознайомлення населення з лікувальними, дієтичними і смаковими якостями м'яса кроликів.

2. РОЗВИТОК КРОЛІВНИЦТВА В НІМЕЧЧИНІ⁴

2.1. РОЗВИТОК РИНКУ КРОЛІВНИЦТВА В НІМЕЧЧИНІ

Поряд з Італією, Іспанією, Францією та Угорщиною, Німеччина також (іще) належить до провідних європейських країн в галузі кролівництва. Однак, в останні п'ять років лише Китай, Франція та Бельгія були в змозі посилити їхній експорт м'яса кроликів. В якості важливої причини скорочення споживання м'яса кроликів в деяких країнах слід назвати зростаючу увагу громадськості до «благополуччя» при утриманні кроликів. Хоча це стосується усіх областей утримання домашніх продуктивних тварин, для кроликів це відіграє особливу роль, тому що вони утримуються як домашні тварини („pet animals“).

Коли мова іде про розвиток кролівництва в Німеччині, слід принципово розрізняти підприємства, що займаються утриманням кроликів як основним та додатковим/побічним видом господарчої діяльності та тими, хто утримує породистих кроликів або розводить породистих кроликів, коли кроликів утримують як хобі, а не для промислового виробництва. Федеральний уряд Німеччини 2014 року вказав у своєму коментарі до змін до постанови про захист тварин-утримання домашніх тварин число 58 господарств з основним та побічним/додатковим джерелом доходу у кролівництві. Однак, не зрозуміло, на основі чого з'явилася ця цифра. Федеральний союз виробників м'яса та шерсті кроликів (ФСК) виходить з меншого числа господарств. За словами керівника др. Ціглера (запит від 15.09.2015 року) це менше ніж 50 господарств, які належать до ФСК та менше ніж 40 підприємств, які активно займаються кролівництвом. За даними керівника в ФСК відсутні статистичні дані щодо структури підприємств. За приблизними оцінками ФСК, середня кількість кролиць на підприємство складає від 50 до 80 голів. Лише невелика кількість підприємств утримує більше ніж 100 кролиць.

За попередніми оцінками 15% спожитого в Німеччині м'яса кроликів походить з спеціалізованих відгодівельних підприємств. Близько 20% складає імпорт. Ціновий тиск при виробництві м'яса кроликів є дуже високим через завезення продуктів глибокої заморозки з Китаю. Попит на м'ясо кроликів в Німеччині визначається сезонно (як мінімум на Різдво та Пасху). Тільки через пропозицію постійно високої якості тушки та, по можливості, прямого продажу в Німеччині можна отримати прийнятну ціну на продукцію кролівництва.

2.1.1. Виробництво

Більше ніж 1,2 млрд. кроликів щорічно забиваються на м'ясо по всьому світі (FAO STAT 2012) (<http://www.compassioninfoodbusiness.com/media/6898105/info-1-rabbit-meat-production-in-the-eu.pdf>). За загальними даними всесвітнє виробництво кролятини сягає близько 1,7 млн. тон. Таким чином цей показник вищий, ніж у Шлолаута (Schlolaut, 1998) з приблизно 1,2 млн. тон об'єму всесвітнього виробництва. За даними FAO в Німеччині було вироблено 37.500 тон м'яса кроликів (у 2010 році) (Таб. 2). Це відповідає частині у 2,2% всесвітнього виробництва. У 2013 році виробництво м'яса кроликів в Німеччині скоротилося до 35.200 тон (<http://faostat3.fao.org/download/T/TP/E>). Найновіша інформація щодо цього не доступна.

У 2014 році Китай також виступив найбільшим виробником м'яса кроликів у світі. Близько 462 млн. кроликів або 40% глобального виробництва походять з Китаю. За даними FAO до Топ-десяти всесвітніх виробників м'яса кроликів відносяться наступні країни (за виміром

⁴ Проф. др. Штеффен Хой

кількості забитих тварин, в порядку зменшення): Китай, Італія, Венесуела, Північна Корея, Іспанія, Єгипет, Франція, Колумбія, Німеччина та Чехія). Однак, FAO сама вказує на те, що великі розходження у даних існують через різні системи збору інформації та те що виробництво м'яса кроликів в Іспанії та Франції імовірно недооцінюється. На країни-EU27, за даними FAO, припадає частка у 28% всесвітнього виробництва м'яса кроликів, з більше ніж 340 млн. кроликів, які щорічно виробляються (FAOSTAT 2012). Кролики є другим за частотою зустрічання видом домашніх продуктивних тварин в Європі, перш за все в Італії, Франції та Іспанії.

Таблиця 2: Виробництво м'яса кроликів (тони) провідними країнами та їхня частка у всесвітньому виробництві

країни	1990	1995	2000	2005	2010	% у 2010
В світі	939,561	1,108,679	1,285,381	1,485,145	1,692,962	100,0
Китай	96,000	268,000	370,000	510,600	669,000	39,5
Італія	184,000	209,800	212,416	225,000	255,400	15,1
Єгипет	49,680	62,400	69,600	69,840	69,840	4,1
Іспанія	71,230	110,882	103,596	70,524	66,200	3,9
Франція	93,016	91,199	84,600	53,222	51,665	3,1
Чеська республіка	-	33,534	38,500	40,848	37,800	2,2
Німеччина	38,749	36,037	33,800	32,772	37,500	2,2
Російська Федерація	-	11,200	6,500	8,475	13,500	0,8
Україна	-	19,400	13,900	13,457	13,500	0,8
Болгарія	2,578	5,015	6,735	6,000	8,300	0,5
Греція	4,990	8,200	8,300	7,930	7,400	0,4
Аргентина	7,040	7,040	7,150	7,150	7,260	0,4
Алжир	7,000	7,000	7,000	7,000	7,000	0,4
Угорщина	17,200	11,380	14,000	9,710	5,404	0,3

Джерело: FAOSTAT

Показник, зазначений для Німеччини у FAO що виробництво м'яса кроликів у 37,5 тисяч тон у 2010 році є майже в двічі більшим за показник Шлолаута (Schlolaut, 1998), цитуючи об'єм виробництва (20.000 т). Це показує проблематику у пошуку надійних даних, однак, також пов'язане із тим, що частково збираються дані лише по об'ємам виробленого м'яса в підприємствах з основним та побічним джерелом доходів від виробництва кролятини, а частково об'єми м'яса, отримані в підприємствах, які розводять породистих кроликів, лише орієнтовно визначаються і додаються до загального виробництва.

2.1.2. Споживання в країні

Шолаут (Schlolaut, 2003) оцінює, що м'ясо кроликів, яке пропонується в Німеччині на 21% складається з імпорту, та приблизно 15% з розведення породистих кроликів та інтенсивного (промислового) утримання кролів, а також на 49% походить з інших підприємств, де утримуються кролики.

В Німеччині споживання м'яса кроликів дуже сильно залежить від сезонності: близько двох третин споживання м'яса кроликів припадає на Пасхальні вихідні, наступний пік споживання припадає на Різдво. Споживання м'яса кроликів на душу населення в Німеччині зна-

ходиться на рівні близько 0,4 до 0,6 кг/рік (в розпорядженні нема точних даних). В середземноморських країнах, таких як Італія, Франція та Іспанія споживається значно більше кролятини (Італія: 4,0 до 5,8 кг на людину/рік – в залежності від джерела). Внаслідок цього дані щодо споживання м'яса кроликів в Європі значно коливаються. Вплив на споживання здійснюють звички у харчуванні та ціна. По Європі найбільше споживання кролятини фіксується на Мальті (8,9 кг), Кіпрі (4,4 кг) та в Італії (за даним джерелом 4,0 кг) (Таб. 3). В інших країнах ЄС, таких як Великобританія та скандинавські країни, де кроликів часто утримують в якості домашніх тварин, споживання кролятини відіграє вкрай незначну роль.

Таблиця 3: Приблизно оцінене споживання м'яса кроликів в деяких країнах ЄС (у кг на жителя на рік)

країна	Споживання кролятини (кг на жителя на рік)
Мальта	8,9
Кіпр	4,4
Італія	4,0
Бельгія	2,7
Португалія	1,9
Іспанія	1,8
Чеська Республіка	1,7
Франція	1,5
Словенія	0,8
Греція	0,7
Нідерланди	0,6
Польща	0,5
Німеччина	0,4
Угорщина	0,1

Джерело: анонім, 2005

2.1.3. Зовнішня торгівля (експорт/імпорт)

За даними FAO у 2012 році з Німеччини було експортовано лише 217 тон кролятини загальною вартістю у 1,417 млн. доларів США (Таб. 3). Це іще менше ніж у 2011 році (405 тон, Таб. 4). У 2012 році Німеччина імпортувала 4.735 тон кролятини загальною вартістю у 25,834 млн. доларів США. У 2011 році імпорт складав іще 4.885 тон, це означає, що об'єми імпорту трохи скоротилися (Таб. 4). Тільки з Китаю у 2013 році за даними Федерального статистичного відомства було імпортовано 2.800 тон вартістю 9,3 млн. євро, що вказує на зростання, порівняно з попереднім роком на 25%. Інших даних в Німеччині немає, а наявні є не завжди цілісними через неповну статистику. У звіті EFSA Q-2004-023 (анонім, 2005 рік) можна знайти інші цифри щодо виробництва та споживання кролятини – однак, станом на 2004 рік. Україну там можна знайти з 15.000 ТЕС (тон еквіваленту забійної туші) виробництвом кролятини в 2003 році (2,7% європейського виробництва кролятини). Імпорт кролятини в Україну в 2002 році в цьому ж документі зазначено на рівні 24 ТЕС. За даними FAO в 2010 році в Україні всього було вироблено 13.500 тон кролятини (що складає 0,8% від всесвітнього виробництва). Це представляє собою певне скорочення, порівняно з об'ємом виробництва у 1995 році (19.400 тон).

Таблиця 4: Дані по експорту та імпорту м'яса кроликів в Німеччині в 2012 році

показник	елемент	рік	одиниця	вартість
Вартість експорту	м'ясо, кролика	2012	1000 доларів США	1417.00
Об'єм експорту	м'ясо, кролика	2012	тон	217.00
Вартість імпорту	м'ясо, кролика	2012	1000 доларів США	25834.00
Об'єм імпорту	м'ясо, кролика	2012	тон	4735.00

Джерело: <http://faostat3.fao.org/download/T/TP/E>

Найбільші експортери м'яса кроликів в Європі (дані FAO з 2011 року) це: Франція, Бельгія та Угорщина. За цим рангом Німеччина знаходиться на 8 місці. Найбільшими імпортерами є Бельгія, Німеччина та Італія.

Таблиця 5: Топ експортери та імпортери м'яса кроликів в Європі

Експорт (тон)		Імпорт (тон)	
Франція	6004	Бельгія	6017
Бельгія	5949	Німеччина	4885
Угорщина	4486	Італія	2939
Іспанія	3403	Франція	2034
Нідерланди	1412	Португалія	1903
Італія	1126	Швеція	1798
Чехія	494	Нідерланди	1232
Німеччина	405	Росія	654
Португалія	100	Іспанія	430
Литва	46	Чехія	375

Джерело: FAOSTAT

2.2. СПЕЦИФІЧНІ ЗАКОНОДАВЧІ РЕГУЛЮВАННЯ В ОБЛАСТІ КРОЛІВНИЦТВА

В рамках європейських держав не існує загальної домовленості щодо мінімальних стандартів щодо утримання кроликів, хоча щодо цього довгі роки велися перемовини та було підготовлено 17 проектів. Через великі відмінності у місцях для утримання тварин в різних країнах такі спроби було припинено.

На відміну від інших корисних сільськогосподарських тварин для утримання кроликів в ЕС відсутня окрема директива. Окремі країни (наприклад, Австрія, Нідерланди, Німеччина, Бельгія) на заміну цьому розробили національні законодавчі основи (закон чи постанову). Наприклад, в Австрії є 1. Постанова щодо утримання тварин. В ній містяться приписи, з якими не можна погодитися з фахової точки зору (наприклад, конструкція підлоги, дані по потребам у площі на тварину). Однак, в Австрії немає виробництва кролятини, яке було б варто згадати, і з точки зору законодавчих приписів по захисту тварин воно практично не є конкурентоспроможним. У додатку б дається короткий огляд найважливіших законодавчих приписів щодо захисту тварин в окремих європейських країнах.

В якості основного законодавчого припису щодо утримання продуктивних домашніх тварин в Німеччині існує **Закон про захист тварин**, який зазнав останніх змін 28.07.2014 року. Значущими є параграфи 1, 2 та 2а. Ціллю даного закону є те, щоб змусити людину з

її відповідальності захищати тварин, як творіння з власним життям та благополуччям. Ніхто не може завдавати тварині болю, страждань або шкоди без вагомій причини (§ 1). Той, хто утримує тварин, піклується або має про них піклуватися, має утримувати, годувати та піклуватися про них, відповідно до їхнього виду та потреб. Він не може обмежувати можливості тварини до відповідного їй виду руху, які зумовлюватимуть їй болі або страждання чи шкоду, яку можна було б попередити. Власник тварин має володіти відповідними знаннями та вміннями для забезпечення відповідної годівлі, догляду та утримання тварин (§ 2). У параграфі, який регламентує повноваження (§ 2a), це означає: Федеральне Міністерство продовольства та сільського господарства (Федеральне Міністерство) уповноважується до визначення вимог щодо утримання тварин § 2, через правовий припис за погодження Федеральної ради (Bundesrat), а також щодо видачі постанов щодо захисту тварин, зокрема, видачі приписів

1. Відносно можливостей для руху або прагнення до єднання для тварин.
2. Щодо приміщень, кліток, інших пристосувань та іншого устаткування для утримання тварин, а також щодо стану устаткування для прив'язування, годівлі та напування тварин.
3. Відносно умов освітлення та клімату в приміщенні, де розміщуються тварини.
4. Щодо догляду, включаючи нагляд за тваринами, в цій області Федеральне Міністерство також може приписати, що необхідно робити записи щодо результатів нагляду, які треба зберігати та надавати у розпорядження відповідному відомству за запитом.
5. Щодо знань та вмінь людей, які утримують тварин, доглядають їх чи мають доглядати, а також підтвердження цих знань та вмінь.
6. Щодо запобіжних заходів у випадку технічних порушень або пожежі.

У **Загальному адміністративному розпорядженні щодо виконання Закону про захист тварин** від 9. лютого 2000 року вказується на те, що передумови для професійного розведення, як правило, є виконаними, коли одиниця утримання для кроликів має наступний об'єм: більше ніж 100 молодих тварин, як домашніх тварин на рік. В цьому випадку для заводчиків домашніх породистих кроликів також діють приписи розпорядження щодо захисту тварин – утримання домашніх продуктивних тварин.

Постанова щодо захисту сільськогосподарських продуктивних тварин та інших тварин, які утримуються для отримання продукції тваринного походження (**Постанова про захист тварин та утримання продуктивних тварин – TierSchNutztV**), в її редакції від 5. лютого 2014 року з серпня 2014 року визначає також конкретні вимоги для утримання кроликів. При цьому слід враховувати, що редакції, запропоновані науковцями та практиками містять різні норми в тексті постанови, які професійно не можна обґрунтувати. У розділі 6 представлені зведені разом вимоги до утримання кроликів. У TierSchNutztV в розділі 6 представлений наступний план:

Вимоги до утримання кроликів:

§ 31 область застосування

§ 32 загальні вимоги до устаткування для утримання кроликів

§ 33 особливі вимоги до устаткування для утримання кроликів на відгодівлі

§ 34 особливі вимоги до устаткування для утримання племінних кроликів

§ 35 загальні вимоги до утримання кроликів

§ 35a компетентність

§ 36 особливі вимоги до утримання кроликів на відгодівлі

§ 37 особливі вимоги до утримання племінних кроликів

Повний текст додається (Додаток 1).

Окремі декілька норм наводяться нижче. Для кроликів на відгодівлі- (11 мм) та/або племінних кроликів (14 мм) є прописаною максимальна ширина щілин у щільовій підлозі (Таб. 6).

Tabelle 6: Максимальна ширина щілин у щільовій підлозі для кроликів на відгодівлі та племінних кроликів (згідно TierSchNutztV)

Вид використання	Максимальна ширина щілин у підлозі в мм
Кролики на відгодівлі	11
Племінні кролики	14

Джерело: TierSchNutztV

Кроликам має бути запропонована підвищена ділянка площі клітки наступного розміру: на одного кролика на відгодівлі 300 см², на одного племінного кролика 600 см². Мінімальна площа підвищеної ділянки клітини для кроликів на відгодівлі має складати 1.500 см², для племінних кроликів 1.800 см². Ступінь перфорації підвищеної ділянки підлоги має складати макс. 15%. Було доведено, що ці норми призводять до більшого забруднення та навіть до значно більшого ступеня ушкоджень тварин при русі.

Норми щодо площі клітки для кроликів на відгодівлі розподіляються за групами, залежно від їхнього розміру (Таб. 7). У маленьких групах до 4 тварин таким чином площа у розрахунку на тварину має складати 1.500 см². У великих групах – від 25 тварин – площа у розрахунку на тварину може бути скорочена до 700 см².

Для кролиць також, в залежності від ваги, слід враховувати мінімальну площу підлоги на тварину (Таб. 8).

Tabelle 7: Норми по площі підлоги для кроликів на відгодівлі

Кролики на відгодівлі	Площа (см ²) на тварину
1. до 4 тварин	1.500
5 до 10 тварин	1.000
11 до 24 тварин	850
від 25 тварин	700

Джерело: TierSchNutztV

Tabelle 8: Норми по площі підлоги для кролиць

Середня вага у кг	Площа (см ²) на тварину
до 5,5 кг	6.000
більше 5,5 кг	7.400

Джерело: TierSchNutztV

Кролики повинні мати постійний доступ до грубо структурованого корму, такого як солома та сіно, а також мати підходящий матеріал для згризання.

Для кролиць мінімум за один тиждень до народження у розпорядженні має бути коробка-гніздоплощею не менше 1.000 см² та висотою в мінімум 25 см. Ним має бути запропоновано в достатній кількості солома або інший підходящий матеріал для будівництва гнізда.

Інші норми стосуються клімату приміщення, розміру площі вікон та допустимих концентрацій шкідливих газів.

До вступу у силу постанови про захист тварин та утримання продуктивних тварин для кроликів діяли **Основні норми німецької групи World Rabbit Science Association (WRSA) та комітету DLG (Німецького сільськогосподарського товариства) для розведення та утримання кролів** в якості мінімальних стандартів при утриманні домашніх кроликів для орієнтиру для власників домашніх кроликів та відомчих ветеринарних лікарів. Текст цих основних норм представлений в додатку 2. З урахуванням цих основних норм після формування єдиного підходу з боку обох організацій в Німеччині стало можливим кролівництво з урахуванням захисту тварин та економічних аспектів. За основними нормами надавалася перевага більшій площі у розрахунку на тварину, а також використанню підвищеного місця для сидіння, як третього виміру утримання, що значно виходило за межі рекомендацій по утриманню в більшості інших країн ЄС. В Україні можна було б орієнтуватися на ці основні норми при можливому створенні приписів та рекомендацій по утриманню кроликів.

Якщо кролики мають перевозитися (наприклад, при закупівлі племінних тварин або на забій) в Німеччині діє постанова про захист тварин при транспортуванні та виконання постанови (ЄС) № 1/2005 Ради ЄС (**Постанова про захист тварин при перевезенні – TierSchTrV**). При цьому слід враховувати норми щодо висоти відповідного контейнеру для транспортування, площі у розрахунку на одну тварину, а також максимальної кількості тварин у одному контейнері (Таб. 9 та 10).

Tabelle 9: Норми для перевезення кроликів на відгодівлі (нестатевозрілих кроликів, віком максимально до 90 днів, що перевозитимуться для подальшої відгодівлі або забою не довше ніж 12 годин)

Жива вага до кілограмів	Висота контейнеру для перевезення см	Площа у розрахунку на тварину см ²
1	15	250
3	20	500
більше 3	25	600

Джерело: TierSchNutzTV

Tabelle 10: Норми щодо перевезення «інших» кроликів (наприклад, племінних кроликів)

Жива вага до кілограмів	Висота контейнеру для перевезення см	Площа у розрахунку на одну тварину см ²	Найбільша кількість тварин для транспортування в одному контейнері
0,3	15	100	12
0,4	15	150	12
0,5	15	300	12
1	20	500	4

Жива вага до кілограмів	Висота контейнеру для перевезення см	Площа у розрахунку на одну тварину см ²	Найбільша кількість тварин для транспортування в одному контейнері
2	20	750	4
3	25	900	2
4	25	1.000	2
5	25	1.150	2
більше 5	30	1.400	1

Джерело: TierSchNutzTV

Згідно постанові ЄС № 854/2004 усі тварини, які передбачаються для подальшого споживання людиною мають бути досліджені під час забою.

В той час, коли в Німеччині іще не було законодавчих приписів щодо утримання кроликів, промисловість ввела мінімальні стандарти для м'яса кроликів з метою контролювання виробництва. Якісне товариство по кроликах Товариства по продуктах харчування ТОВ (GGE) у 2010 році випустило каталог критеріїв для утримання кроликів. Він спирався на характеристики утримання з основних норм WRSA та комітету DLG, однак також включав певні аспекти виготовлення кормів, гігієни та використання лікувальних препаратів. Однак, свого часу тільки дуже мала кількість підприємств піддала сертифікації зазначені у GGE або призначені інститути перевірки. В якості обґрунтування були зазначені високі витрати на сертифікацію та специфічні шляхи збуту (сертифікація мала важливе значення для тих підприємств, які постачали м'ясо кроликів до великих торговельних мереж).

Каталог критеріїв GGE повинен був також використовуватися тими підприємствами за кордоном, які експортували м'ясо кроликів до Німеччини. Так мали місце відвідування підприємств без попередження в Угорщині, під час яких проводилися оцінювання систем утримання тварин (через представників торгівлі – REWE) (http://www.tetrabbit.eu/images/letoltes/Auditbericht-Haltungsbedingungen-Tetrabbit_Ungarn_Nov090.pdf). З вступом у силу нової постанови про захист тварин та утримання продуктивних тварин критерії частково втратили силу. Для інших країн (наприклад, для України) вони можуть використовуватися в якості орієнтиру. Каталог станом на 2010 рік наведено у додатку (Додаток 5).

2.3. СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНИХ ОБ'ЄДНАНЬ У КРОЛІВНИЦТВІ

2.3.1. Наявні професійні союзи

Загалом слід розрізняти між собою організацію розведення та утримання кроликів як основне або побічне джерела доходів, та як розведення домашніх породистих кроликів. Більше того, існує наукова консультативна організація. Даховий орган промислового кролівництва представляє собою Федеральний союз виробників м'яса та хутра кроликів e.V. (BVK). Організаційною формою є зареєстроване товариство (Адреса в інтернеті: <http://www.kaninchen.org/homepage.php>). Головою наразі є Детлеф Креє (Detlev Kreue) (Sandberg 4, 26197 Großenkneten, kreyes.kaninchen@ewetel.net). Функції управляючого виконує Др. Вернер Ціглер (Dr. Werner Ziegler) (Kleinewefersstraße 160, 47803 Krefeld, wziegler@ruweg.de). BVK представляє інтереси сільськогосподарських виробників м'яса та хутра кроликів по відношенню до політичних, відомчих та професійних об'єднань. Він сприяє розвитку економічно орієнтованого виробництва м'яса та хутра кроликів. Союз підтримує професійну освіту та підвищення кваліфікації членів спільно з сільськогосподарсь-

кою палатою Нижнього Рейну-Вестфалії. Він виступає за збереження та розвиток ринкової ніші на німецькому ринку та за усунення конкурентних недоліків. BVK шукає рішення проблем, пов'язаних з ветеринарно-санітарним оглядом м'яса, підтримкою об'єднань виробників за Законом про структуру ринку та забезпечення здоров'я тварин і заходів по боротьбі з епізоотіями серед кроликів. Членами союзу є підприємства, що займаються відгодівлею кроликів, їхнім розведенням, виробництвом хутра, хоча виробництво ангорового хутра наразі вже не відіграє значної ролі. Вступний внесок складає 50,- € для звичайних членів та 130,- € для сприяючих членів. Щорічний внесок складає 36 євро (підприємства по відгодівлі кроликів) та 72 євро для племінного підприємства. Союз розділений на відділи по селекції (основне розведення та розведення для розмноження), виробництво м'яса та виробництво хутра. Статут BVK e.V. наведений у додатку (Додаток 4).

Центральний союз заводчиків домашніх породистих кроликів e.V. (ZDRK) є даховою організацією заводчиків домашніх породистих кроликів в Німеччині. Організаційною формою є зареєстроване товариство (e.V.). Президентом є Ервін Леовскі (Erwin Leowsky), Sonnenstraße 20, 95213 Münchberg (erwin.leowsky@t-online.de). Інтернет-адреса: <http://www.zdrk.de/>. Заводчиками домашніх породистих кроликів є селекціонери, які організувалися у об'єднання заводчиків кроликів і стали таким чином членами у ZDRK та займаються розведенням домашніх породистих кроликів. Власники кроликів не займаються планомірним розведенням кроликів, а розводять їх лише час від часу, наприклад, для споживання їхнього м'яса. Власники кроликів не належать (поки що) до жодного об'єднання заводчиків кроликів і таким чином не є організованими членами у ZDRK. Породисті кролики татуйовані та на виставках оцінюються і представляються на широкий загал. Породисті тварини цілеспрямовано спарюються. Селекційною ціллю є отримання потомства, яке якомога ближче наблизиться до описаного для відповідної породи «ідеалу». До союзу належать 20 союзів федеральних земель з майже 5.000 об'єднаннями та більше 400 клубів. У клубах об'єднані заводчики та власники тварин, які розводять або утримують певну породу. До цього додаються іще більше 600 груп жінок та більше ніж 2.600 молодіжних груп об'єднань федеральних земель. ZDRK представляє інтереси більше ніж 140.000 членів та є найбільшою в світі даховою організацією для кролівників. Поряд із цим існувала **Федерація німецьких кролівників e.V. (BDK)** – дуже маленький союз з 8 об'єднаннями та 80 членами (станом на 15.09.2015 року). Ця організація також є зареєстрованим товариством. Її інтернет-адреса: <http://www.bdk-kaninchenzucht.de/>. Наразі організацією управляє Андреас Кьоніг (Andreas König) (Weiherfeldallee 20, 30855 Langenhagen). Багато корисної інформації щодо розведення (породистих) кроликів можна знайти на інтернет-сторінці <http://www.kaninchenzucht.de/>.

В обох об'єднаннях (ZDRK, BDK) спостерігається скорочення кількості членів. Об'єднання звітують про проблеми з нащадками, так як багато молодих людей не готові брати участь у роботі об'єднань.

До розпуску у травні 2015 року існував **Комітет по розведенню та утриманню кроликів** при Німецькому сільськогосподарському товаристві e.V. (DLG). Комітет був заснований з ціллю передачі наукових знань про розведення, утримання та годівлю кроликів на практику. Пізніше робота була зосереджена на генетичному покращенні продуктивності через розробку основних правил щодо ведення племінних книг та проведення виставок. До цього відносилися також основні правила щодо проведення стаціонарних перевірок хутрової продуктивності для кроликів ангорської породи, а також перевірки племінної та відгодівельної продуктивності, окрім цього рекомендації щодо вмісту поживних речовин у кормах

для кроликів та рекомендації по годівлі. До розпуску комітету його очолював проф. др. Штеффен Хой (Prof. Dr. Steffen Hoy).

Окрім того в Німеччині існує **Німецька група World Rabbit Science Association e.V. (WRSA)**, як зареєстроване товариство. Завданням WRSA є сприяння прогресу у всій галузі розведення та утримання кроликів (розведення, утримання, годівля, маркетинг та здоров'я), піклування проведення наукової роботи та підтримка наукової молоді. Об'єднання виконує свою ціль зокрема через організацію та проведення спільних заходів (наукові професійні семінари та зустрічі робочих груп, засідання), які слугують для підвищення кваліфікації, налагодження та підтримки контактів, обміну досвідом, а також представлення результатів та напрямків дослідницької роботи в області розведення та утримання кроликів.

Німецька група WRSA представляє інтереси кролівників по відношенню до різноманітних відомств, наукових підтримуючих об'єднань та організацій в країні та за її межами. Керівником є проф. др. Штеффен Хой (Prof. Dr. Steffen Hoy).

Актуальна діяльність

Федеральний союз виробників м'яса та шерсті кроликів останніми роками займався переважно тим що критично супроводжував розширення постанови про захист тварин та утримання домашніх тварин на такий вид тварин, як кролики (для промислового використання). В одному з висловлювань своєї позиції союз звернув увагу на вагому помилку в актуальній редакції проекту постанови. Однак йому не вдалося попередити те, що Федеральне Міністерство продовольства та сільського господарства ввело в силу постанову в серпні 2014 року – з критикованими фаховими помилками. Наразі оцінюються наслідки дії постанови для підприємств, які займаються кролівництвом. На останніх зборах членів союзу в січні 2015 року йшлося навіть про можливі альтернативи при утриманні племінних тварин та кроликів на відгодівлі.

Німецька група WRSA e.V. з проміжком у два роки проводить міжнародний з'їзд, присвячений питанням утримання та хвороб кроликів, хутрових тварин та домашніх тварин. З 27 до 28.05.2015 року в Целле проходив 19-й міжнародний з'їзд. В цьогорічному симпозіумі прийняло участь майже 70 гостей з 11 країн світу (Бельгія, Великобританія, Німеччина, Італія, Нідерланди, Австрія, Польща, Швейцарія, Словенія, Чехія та Угорщина). Було презентовано 24 доповіді та 11 постерів (на сесії з постерами). Основні тематичні напрямки були сконцентровані на утриманні та доброму самопочутті тварин, поведінці кролиць та молодих тварин, груповому утриманні кролиць, розведенні, годівлі та продуктивності, а також фізіології харчування. В результаті з'їзду було опубліковано підсумки діяльності. Група WRSA була дуже активною, так як запропонувала проект змін до постанови про захист тварин та утримання домашніх тварин. Було опубліковано багато позицій щодо цього, щоб звернути увагу на можливі фахові помилки у проекті. Керівник групи виступив перед парламентарями німецького Бундестагу та перед федеральною комісією з захисту тварин. Як науково орієнтована організація WRSA-група супроводжує актуальний розвиток кролівництва з фаховими рекомендаціями, до яких, однак, політично відповідальні особи в Німеччині майже не прислуховуються.

У 2010 році **Комітет по розведенню та утриманню кроликів** при Німецькому сільськогосподарському товаристві e.V. справив свій 100-річний ювілей. Виходячи з великого значення кролівництва як джерела продуктів харчування та джерела додаткового прибутку на межі 19. та 20. століть цей комітет було засновано іще 1910 року. В перші роки свого

існування комітет по кролівництву мав за ціль перенесення науково підтверджених основних знань про розведення, утримання та годівлю кроликів на широку практикуючу аудиторію. Після другої світової війни мав місце загальний підйом у кролівництві, так як завдяки ньому можна було доволі легко виробляти м'ясо для населення. Пізніше робота комітету DLG більше концентрувалася на генетичному покращенні продуктивності через розробку основних правил по веденню племінних книг та проведенню виставок. Так були розроблені основні правила DLG щодо проведення стаціонарних перевірок хутрової продуктивності у кролів ангорської породи та щодо проведення перевірок племінної та відгодівельної продуктивності, а також розроблені рекомендації по мінімальному вмісту поживних речовин у кормі для кроликів та рекомендації по годівлі. Мало місце також співробітництво з Товариством по технічному співробітництву (GTZ) при залученні виробництва м'яса кроликів та ангорового хутра в німецьких проектах технічної допомоги в Китаї, Індії та Північній Африці. До DLG-комітету входили практики, науковці, консультанти та представники промислових підприємств. Комітет DLG тісно співпрацював з Центральним товариством німецьких заводчиків породистих кроликів (ZDRK) та Німецькою групою World Rabbit Science Association (WRSA). Комітет розробив позиції та рекомендації щодо утримання та годівлі, техніки для утримання, а також для управління підприємствами і сприяв обміну досвідом і співробітництву між наукою і практикою. На щорічних засіданнях обговорювалися актуальні теми, такі як, наприклад, профілактика захворювань, які характеризуються проносами через заходи по зміні умов утримання та годівлі, актуальні теми досліджень «навколо кроликів», виробництво високоякісного корму, тощо. Останніми роками спостерігалися зміни у основному складі актуальних тем, де все більшого значення набували питання захисту тварин у кролівництві. В результаті 2007 року разом з Німецькою групою WRSA були прийняті основні правила щодо мінімальних стандартів у кролівництві, які вже у 2009 році були актуалізовані. Комітет DLG приймав участь у підготовці та проведенні регіональних зустрічей з питань кролівництва та організував що два роки «Форум по кроликах» в рамках міжнародної виставки «EuroTier» в Ганновері. З припиненням діяльності DLG-комітету у 2015 році його задачі повинен був частково взяти на себе Федеральний союз виробників м'яса та хутра кроликів. На 2017 рік в рамках «EuroTier» знов заплановано проведення Форуму по кроликах.

Перспективи

Перспективи для власників кролегосподарств, як основного чи побічного джерела прибутку, є несприятливими. Небагато підприємств в майбутньому будуть масивно боротися за існування, так як постанова, що вступила в силу зі змінами в серпні 2014 року про захист тварин та утримання продуктивних тварин значно порушила правила конкурентної боротьби в порівнянні з іншими країнами – виробниками кролятини. За виключенням Австрії (та Швейцарії, як країни, яка не входить до ЄС) німецькі норми є найбільш «жорсткими» та найдорожчими у їхній реалізації. В основних країнах-виробниках кролятини в Європі або по всьому світі не існує детальної постанови щодо утримання тварин. Так відсутні основні норми ЄС щодо кролівництва, які існують для інших видів тварин (наприклад, для свиней: Директива 2008/120 EG). Протягом років в рамках Європейської Ради мали місце спроби розробки загальноєвропейських домовленостей щодо мінімальних стандартів до утримання кроликів. Однак, через значні протиріччя в інтересах середземноморських країн (Італії, Франції, Іспанії) з одного боку, та скандинавських країн і Швейцарії з іншого, до сьогодні в цих спробах не було досягнуто успіху. Так як в Німеччині існує певна потреба у м'ясі кро-

ликів, воно імпортується (наприклад, з Китаю). Стали також відомі випадки щодо імпорту з Чехії м'яса кроликів та переклеювання на ньому етикетки в Німеччині.

Можна собі уявити, що виробництво м'яса кроликів в Україні може мати шанс для зайняття свого місця на німецькому ринку, так як через приписи по захисту тварин в Німеччині виробництво стане дорожчим і попередньо (за оцінками BVK e.V.) деякі підприємства припинять виробництво м'яса кроликів. Вже за останні роки мало місце значне скорочення кількості підприємств. За наявними на сьогодні відомостями, всі підприємства, які після об'єднання Німеччині займалися виробництвом кролятини в Східній Німеччині припиняли свою діяльність. Причиною цьому слугували перш за все масивні акції активістів по захисту тварин сумісно з компаніями засобів масової інформації, аж до особистих образ, спрямованих на керівників підприємств. Ця серединна громадська позиція призвела до того, що відомчі ветеринарні лікарі активізувалися і видавали важкі приписи, частково навіть до заборони діяльності, не дивлячись на те, що до того часу навіть не існувало конкретних законодавчих норм щодо утримання кролів.

BVK бачить перспективи подальшого розвитку кролівництва в Німеччині дуже критично. Припускається, що після закінчення дії перехідного періоду до вступу у силу постанови про захист тварин та утримання продуктивних тварин багато підприємств призупинять свою господарчу діяльність, тому що надалі займатися кролівництвом з економічної точки зору більше «не буде виправдано». На їхнє місце не прийдуть нові підприємства. Можливо деякі окремі підприємства значно збільшать кількість кролиць, які в них утримуються, бо тільки за таких умов можна буде розраховувати на отримання прибутку. За наявною інформацією та підрахунками можна побачити, що розмір підприємства від приблизно 3.000 кролиць буде необхідним, щоб залишатися перспективним.

Навіть органічні підходи до утримання кролів наразі не відіграють жодної ролі, хоча в інших областях має місце тваринництво на органічних засадах, хоча і з малими об'ємами виробництва. Причиною цього перш за все слід назвати необхідну високу ціну, яка очевидно не сприймається споживачами, та сезонність виробництва. Важку ситуацію, в якій зараз знаходяться виробники кролятини можна охарактеризувати через наступний приклад: наразі Федеральне Міністерство шукає демонстраційні підприємства в яких утримують кроликів, які б погодилися за певного додаткового фінансування ввести систему групового утримання для кролиць. На сьогоднішню дату (2.10.) не знайшлося жодного господарства, яке б впровадило таку систему утримання, так як до цього часу практичні намагання це зробити потерпіли фіаско. Не дивлячись на запропоновану підтримку, проблеми зі здоров'ям, поведінкою та іншим є на стільки значними, що жоден керівник підприємства до поки не пішов на ризик і не запровадив даний підхід в своєму господарстві з метою його демонстрації.

2.3.2. Форми кооперації в області кролівництва

На відміну від свинарства виробництво кролятини в Німеччині є мало структурованим. Існує велике, відоме підприємство по виробництву м'яса кроликів (ZIKA-Kaninchen), яке постачає племінних тварин на різноманітні селекційні підприємства в Німеччині, а також за кордоном (Інтернет-сторінка: <http://www.zika-kaninchen.de/>). За окремими даними селекція там ведеться вже протягом 40 поколінь, як базисне розведення. Так з різних порід кроликів з різною продуктивною орієнтацією було сформовано чотири селекційні лінії. Завдяки комбінаційному схрещуванню чотирьох ліній отримують гібридних кроликів. Селекційною ціллю все іще залишається відбір плодовитих, міцних батьківських тварин, які при-

несуть важких кроликів на відгодівлі з кращою якістю забійної туші та м'яса. Найважливішими селекційними ознаками для всіх ліній є плодючість, розвиток живої ваги, живучість, міцність, тривалість життя та правильний екстер'єр. Гібридні кролиці ZIKA в Німеччині дають в середньому по вісім окролів за рік з середнім розміром гнізда у дев'ять кроленят за окріл. Тварини на відгодівлі у віці 84 дні досягають живої ваги у 3,2 кг при конверсії корму на рівні 3:1.

Одним з найбільших кролепідприємств в Німеччині є «Bauer Kaninchenspezialitäten» (<http://www.bauer-kaninchen.de/>). На підприємстві утримують кролиць та відгодовують відлучених кроленят з власного розведення. У підприємства є власні забійні потужності, так що уможлиблюється виробництво від отримання первинної продукції до готових продуктів (наприклад, філе кроликів, заготовки на піджарку) та в кінці кінців їхній збут. Підприємство Bauer також постачає молодих кролиць та відлучених кроленят для відгодівлі на інші підприємства.

Наступне велике підприємство - це «Lapinchen» (<http://www.lapinchen.de/index.html>). Через це підприємство одночасно працює об'єднання виробників кроликів. Різні підприємства по відгодівлі кроликів постачають своїх тварин по завершенні відгодівлі на забійні потужності «Lapinchen».

Іншими великими підприємствами є «Kreye», «Kuhlenbäumer», а також «Asamhof Kissing» (<http://www.agrarheute.com/soja-asamhof-betriebsspiegel>), які частково мають і інші джерела доходів («Asamhof», наприклад, вирощування сої, виробництво кормів) або ж займаються виробництвом кролятини, як додатковим/побічним напрямком діяльності. Додаткові контактні дані можна отримати через Федеральний союз виробників м'яса та хутра кроликів.

В минулому певне обмежене значення мало виробництво ангорського хутра. Існувала навіть перевірка продуктивності по виробництву ангорського хутра (в останнє іще на Саксонській дослідній станції для сільського господарства у Кьоллічі (Köllitsch)). Наразі лише заводчики породистих домашніх кроликів утримують невелику кількість кроликів ангорської породи. Запит з Китаю щодо поставки 200 племінних кролиць ангорської породи повинен був нещодавно бути відхилений. В рамках центрального союзу заводчиків породистих домашніх кроликів e.V. (ZDRK) існує представництво, що займається розведенням кролів ангорської породи. Керівником відділку наразі є Херманн Шурманн (Hermann Schürmann), Auf dem Nehm 15, 49575 Werlte, Тел. 05951-2952, Факс: 05951-3801. Додаткову інформацію можна отримати на наступній інтернет-сторінці: <http://www.zdrk.de/index.php?id=38>.

ЛИТЕРАТУРА

Anonymus (2005): The impact of the current housing and husbandry systems on the health and welfare of farmed domestic rabbits. Scientific report EFSA-Q-2004-023

FAOSTAT 2011 Food and Agricultural Organization statistical database. Available at: <http://faostat3.fao.org/faostat-gateway/go/to/download/T/TP/E> Last accessed 10/10/14.

FAOSTAT 2012 Food and Agricultural Organization statistical database. Available at: <http://faostat3.fao.org/faostat-gateway/go/to/download/Q/QL/E> Last accessed 10/10/14.

Schlolaut, W. (1998): Nutzleistungen. In: Schlolaut, W. (Hrsg.): Das große Buch vom Kaninchen. DLG-Verlag Frankfurt, 2. Aufl.

Schlolaut, W. (2003): Das große Buch vom Kaninchen. DLG-Verlag Frankfurt, 3. Aufl.

Додатки

- Додаток 1: Постанова про захист сільськогосподарських продуктивних тварин та інших тварин, яких утримують для виробництва продуктів тваринного походження під час їхнього утримання (Постанова про захист тварин та утримання продуктивних тварин – TierSchNutzTV).
- Додаток 2: Основні правила Німецької групи World Rabbit Science Association (WRSA) та Комітету DLG по розведенню та утриманню кроликів щодо мінімальних стандартів при утриманні домашніх кролів.
- Додаток 3: Статут Німецької групи WRSA (World Rabbit Science Association) e.V.
- Додаток 4: Статут Федерального союзу виробників м'яса та хутра кроликів (BVK) e.V.
- Додаток 5: Каталог критеріїв по утриманню кроликів ТОВ Об'єднання по виробництву якісних продуктів харчування, Співдружність по якості у кролівництві.
- Додаток 6: Огляд специфічних правових норм щодо захисту тварин для кролівництва по різних країнах.

Додаток 1: Постанова про захист сільськогосподарських продуктивних тварин та інших тварин, яких утримують для виробництва продуктів тваринного походження під час їхнього утримання (Постанова про захист тварин та утримання продуктивних тварин - TierSchNutztV)

Дата складання документу: 25.10.2001 року

«Постанова про захист тварин та утримання продуктивних тварин в редакції, оприлюдненої 22. серпня 2006 року (BGBl. I S. 2043), яка в останнє була змінена через додавання Статті 1 Постанови від 5. лютого 2014 року (BGBl. I S. 94)»

Стан: нова редакція через Век. v. 22.8.2006 I 2043;
в останнє змінена Ст. 1 V v. 5.2.2014 I 94

Розділ 6

Вимоги до утримання кроликів

§ 31 Область використання

- (1) Кролики можуть утримуватися тільки відповідно до вимог, зазначених у §§ 3 та 4.
 - (2) Приписи цього розділу не застосовуються
 1. до утримання кроликів, які передбачені до використання у дослідах з тваринами або чия тканина або органи передбачені для того, щоб бути використаними для наукових цілей та
 2. до використання кроликів під час проведення дослідів з тваринами.
- Неофіційний зміст

§ 32 Загальні вимоги до устаткування для утримання кроликів

- (1) Кролики можуть утримуватися тільки в такому устаткуванні, яке відповідає вимогам абзаців з 2 до 10.
- (2) Устаткування для утримання кроликів має бути організоване таким чином, що кролики матимуть контакт з сечею та гноєм лише тільки в неминучих випадках та отримуватимуть в своє розпорядження сухе місце для відпочинку. Форма та розмір отвору в устаткуванні для утримання має забезпечувати те, щоб кроликів можна було діставати з нього не завдаючи їм зайвого болю, страждань або ушкоджень.
- (3) Підлога в устаткуванні для утримання має
 1. у всій області де рухаються тварини бути не слизькою та надійною для руху, а також
 2. якщо використовується перфорована підлога, в області розміщення кроликів місця для руху мають відповідати мінімальним вимогам до ширини щілинної та суцільної частини, та максимально відповідати по проміжкам щілин та суцільної підлоги даним з наступної таблиці:

Вид використання	максимальна ширина щілин в міліметрах
Кролики на відгодівлі	11
Племінні кролики	14
- (4) Устаткування для утримання має бути розроблене таким чином, щоб кожному племінному кролику та кролику на відгодівлі додатково до зазначеної у § 33 абзаці 3 номері 1 та 2 або § 34 абзаці 2 номері 1 площі надавався доступ до необмеженої у використанні підвищеної ділянки площі, яка
 1. кожному кролику на відгодівлі надається у розпорядження в об'ємі мінімум 300, та кожному племінному кролику в об'ємі мінімум 600 квадратних сантиметрів,

2. мінімальний розмір площі на одного кролика на відгодівлі складає 1 500, та на одного племінного кролика - 1 800 квадратних сантиметрів,
3. площа має бути в ширину мінімум 30 сантиметрів та 50 у довжину, для племінних кроликів 60 сантиметрів у довжину,
4. кожна клітка має бути віддаленою на 27 сантиметрів для кроликів на відгодівлі та на мінімум 35 сантиметрів для племінних кроликів від підлоги та верхньої межі приміщення для утримання тварин,
5. площа має бути максимально перфорованою на 15 процентів та
6. максимально 40 процентів має складати площа підлоги, необмежена у використанні.

Область під підвищеною ділянкою площі у клітині має бути створена таким чином, щоб під нею кролики могли вільно розходитися.

- (5) Устаткування для утримання має бути облаштоване таким чином, щоб
 1. попереджати стрес від спеки та виводити надлишкову вологу,
 2. при зовнішній температурі вище 30 градусів Цельсію в затінку температура в приміщенні не на довго перевищувала зовнішню температуру на більше ніж 3 градуси Цельсію та
 3. при зовнішній температурі нижче 10 градусів Цельсію середня відносна вологість повітря в середині крільчатника протягом 48 годин не перевищувала 70 процентів.
- (6) Вміст аміаку в повітрі, виміряний на рівні голови тварин, не повинен перевищувати 10 кубічних сантиметрів на кубічний метр повітря та не повинен довгий час перевищувати показник у 20 кубічних сантиметрів на кубічний метр повітря.
- (7) Вміст діоксиду вуглецю в повітрі, виміряний на рівні голови тварин, не повинен довгий час перевищувати 3 000 кубічних сантиметри на один кубічний метр повітря.
- (8) В приміщеннях, в яких утримують кроликів, повинні бути передбачені світові отвори для проникнення природного освітлення, чия загальна площа має відповідати мінімум 5 процентам площі підлоги приміщення та які повинні бути облаштовані таким чином, щоб забезпечувати по можливості якнайкращий рівномірний розподіл світла по всій площі підлоги приміщення. Речення 1 не поширюється на вже наявні будівлі, які отримали дозвіл на використання або були прийняті в експлуатацію до 11. серпня 2014 року та які не мають або мають у недостатній кількості світові отвори та на яких через відсутність технічних чи інших можливостей не можливо або можливо лише з невиправдано високими витратами спорудити отвори для проникнення природного денного світла, якщо освітлення області розміщення тварин та області забезпечення тварин гарантоване з використанням штучного освітлення, яке максимально відповідає природному освітленню.
- (9) Устаткування для утримання кроликів повинне мати затемнену область, в якій тварини можуть усамітнитися та яка таким чином облаштована та доступна, що тварини в ній можуть вільно розходитися одна з одною.
- (10) Поїлки слід таким чином облаштовувати чи виставляти, щоб попереджати намокання та промокання корму, підстилки та підлоги, а також не допускати нанесення шкоди тваринам, що там утримуються. Поїлки слід щоденно перевіряти на герметичність.

Неофіційний зміст

§ 33 Особливі вимоги до устаткування для утримання кроликів на відгодівлі

- (1) Кролики на відгодівлі можуть утримуватися тільки в устаткуванні, яке відповідає вимогам абзаців з 2 до 5.

- (2) Устаткування для утримання має бути сконструйоване таким чином, щоб кролики на відгодівлі, які по одиночно утримуються згідно § 36 абзацу 1 реченню 2, могли бачити, нюхати та чути інших кроликів.
- (3) Той, хто утримує кроликів на відгодівлі має забезпечити, щоб
1. необмежена у використанні площа підлоги була надана тваринам у розпорядженні, відповідно до наступної таблиці:

Кролики на відгодівлі	Площа у квадратних сантиметрах на тварину
1 до 4 тварин	1 500
5 до 10 тварин	1 000
11 до 24 тварин	850
від 25 тварин	700
 2. у розпорядження була надана мінімальна площа у 8 000 квадратних сантиметрів, яка є мінімум 80 сантиметрів у довжину та 60 сантиметрів у ширину, та
 3. світлова висота устаткування для утримання складає
 - а) більше мінімум 70 процентів площі підлоги, мінімум 60 сантиметрів та
 - б) в жодному місці не менше ніж 40 сантиметрів.
- Максимально дві третини площі, яка складається із загальної площі необмеженої у використанні площі підлоги згідно реченню 1 номер 1 та необмеженої у використанні підвищеної площі підлоги згідно § 32 абзац 4, можуть мати ступінь перфорації в більше ніж 15 процентів.
- (4) При порційній годівлі кормове місце має бути облаштоване таким чином, щоб усі кролики на відгодівлі могли їсти одночасно.
- (5) При використанні автоматичних поїлок на кожні п'ять кроликів має бути розраховано по одній поїлці.

§ 34 Особливі вимоги для устаткування для утримання племінних кроликів

- (1) Племінні кролики можуть утримуватися тільки в такому устаткуванні для утримання, яке відповідає вимогам в абзацах з 2 по 5.
- (2) Той, хто утримує племінних кроликів має гарантувати, щоб
1. у розпорядження кожної тварини було надано необмежену у використанні площу підлоги за розмірами, відповідно наступної таблиці:

Середня вага	Площа у квадратних сантиметрах
У кілограмах	
до 5,5	6 000
більше 5,5	7 400
 2. світлова висота устаткування для утримання складає
 - а) більше мінімум 70 процентів площі підлоги, мінімум 80 сантиметрів та
 - б) в жодному місці не менше ніж 60 сантиметрів.
- Максимально дві третини площі, яка складається із загальної площі необмеженої у використанні площі підлоги згідно реченню 1 номер 1 та необмеженої у використанні підвищеної площі підлоги згідно § 32 абзац 4, можуть мати ступінь перфорації в більше ніж 15 процентів.
- (3) Кожній кролиці додатково до корисної площі підлоги в устаткуванні для утримання має надаватися у розпорядження мінімум на проміжок часу за один тиждень до очікуваного терміну окролу та до відлучення кроленят відповідна гніздова камера, яка
1. повинна мати площу в мінімум 1 000 квадратних сантиметрів,

2. повинна мати висоту в мінімум 25 сантиметрів,
 3. повинна мати непрозоре відмежування від іншого устаткування для утримання,
 4. повинна мати вхід до гнізда, який в подальшому може закриватися кролицею спеціальним матеріалом для побудови гнізда або має у розпорядженні відповідний пристрій, який
 - a) уможливорює для кролиці повсякчасне відвідування та полишення гніздової камери або
 - b) може закриватися та відкриватися обслуговуючим персоналом,
 5. повинна мати поріг в мінімум вісім сантиметрів вгору на місці переходу до устаткування для утримання,
 6. пропонувати кролицям достатньо соломи або іншого підходящого матеріалу для задоволення інстинкту будування гнізда та для покриття гніздової області, та
 7. бути вбудованою чи облаштованою таким чином, щоб кролиця не могла на неї стрибнути.
- (4) При порційній годівлі кормове місце має бути облаштоване таким чином, щоб усі племінні кролики та їхні кроленята могли їсти одночасно.
- (5) При використанні автоматичних поїлок на кожного племінного кролика має бути облаштована одна поїлка.

§ 35 Загальні вимоги до утримання кроликів

- (1) Той, хто утримує кроликів має гарантувати, щоб
1. всі кролики мали постійний доступ до грубо структурованого корму, такого, як солома або сіно та до матеріалу для згризання,
 - 1a. всі тварини постійно мали доступ до води,
 2. по можливості уникати перегрупування,
 3. частини устаткування для утримання кроликів, приміщення та приладдя, які мали контакт з кроликами, після кожного повного звільнення приміщення чи його відмежованої частини очищалися та дезінфікувалися,
 4. під час світлових годин інтенсивність освітлення складала мінімум 40 Люкс, при вимірюванні на рівні голови тварин,
 5. попереджалося пряме сонячне опромінювання,
 6. при використанні штучного освітлення в 24-годинному ритмі в ньому має передбачатися мінімум восьмигодинне безперервне зниження освітлення, при чому під час такої затемненої фази інтенсивність освітлення має складати менше ніж 0,5 Люкс, на скільки це дозволяє природне освітлення, та давати мінімум стільки світла, скільки потрібно кроликам для орієнтування, а також має бути передбачена фаза затемнення, яка дозволяє кроликам проявляти характерну для їхнього виду поведінку і триває мінімум 30 хвилин,
 7. у випадках, описаних в номері 6 тривалість безперервних світлових годин з інтенсивністю в мінімум 40 Люкс має тривати мінімум вісім годин та
 8. виділення тварин, які з використанням транспортеру або іншого відповідного приладдя уловлюються або транспортуються, повинні видалятися з приміщення мінімум один раз на день.
- (2) Той, хто утримує кроликів, має забезпечувати, щоб мінімум двічі на день проходив їхній огляд. Якщо під час нього виявляються ушкодження або порушення здоров'я, від яких тварина страждає, її необхідно відповідним чином обробляти або невідкладно

забивати. Якщо стан тварини цього вимагає, необхідно запросити ветеринарного лікаря.

- (3) Усіх кроликів необхідно обов'язково обробляти проти паразитів та відповідним чином захищати проти хвороб, які частіш за все виявляються у відповідних умовах утримання та можуть викликати у тварин болі, страждання та ушкодження.
- (4) Власник тварин для кожного устаткування для утримання на своєму підприємстві веде відповідні записи щодо
 1. числа заведених в приміщення кроликів та дату заведення,
 2. результати кожного контролю згідно параграфу 2, число тварин, які були знайдені загиблими з описом відповідної причини загибелі, якщо така відома,
 3. число забитих тварин з даними щодо відповідної причини забою та
 4. датою вилучення кроликів для подальшого продажу чи здачею на забій та їхнім числом, а також кількістю кроликів, які після цього залишилися в кролятнику.Ці записи є зайвими, якщо відповідну інформацію треба занотовувати за іншими правовими приписами.
- (5) Записи за абзацом 4 реченням 1 слід зберігати протягом мінімум трьох років з часу їхнього здійснення та надавати у розпорядження відповідним відомствам за запитом.

§ 35а Компетентність

- (1) Після 10. лютого 2015 року кроликів може утримувати тільки той, хто отримав від відповідального відомства дійсний сертифікат про його компетентність (Сертифікат про компетентність).
- (2) Сертифікат про компетентність видається відповідальним відомством за запитом, якщо відповідна компетентність була підтверджена в рамках успішного складання необхідного екзамену, згідно абзаців 3 та 4 або якщо відповідальне відомство відмовляється від перевірки.
- (3) Відповідальне відомство за запитом проводить перевірку компетентності з залученням ветеринарного лікаря. Перевірка складається з теоретичної та практичної частин. Теоретична частина складається як письмово так і усно. Екзамен складається з наступних областей перевірки:
 1. в області знань:
 - a) забезпечення кроликів кормом та водою, відповідно до їхніх потреб,
 - b) основні знання анатомії та фізіології кроликів,
 - c) основні знання поведінки кроликів,
 - d) приписи по захисту тварин,
 - e) ознаки порушення здоров'я, порушення поведінки або стрес у кроликів та можливі заходи протидії,
 - f) невідкладна допомога кроликам, вимушений забій та забій,
 - g) заходи, за допомогою яких можна попередити виникнення та поширення хвороби;
 2. в області вмінь:
 - a) обережне поводження з кроликами,
 - b) відлов, відвантаження та транспортування кроликів,
 - c) забій, відповідно до засад захисту тварин.
- (4) Екзамен успішно складено, якщо як в теоретичній, так і в практичній частині було набрано відповідну мінімальну кількість балів.

- (5) Відповідальне відомство може відмовитися від перевірки, якщо заявник підтверджує свої знання та уміння у відповідному потребам тварин утриманні кроликів через
 1. успішно завершене навчання на тваринника або фермера,
 2. успішно завершене отримання вищої освіти або прикладної вищої освіти в області сільського господарства або ветеринарної медицини,
 3. підтвердження, що він протягом мінімум трьох років управляв поголів'ям кроликів за власною відповідальністю та без порушення приписів щодо захисту тварин або
 4. свідоцтво, яким підтверджується складання рівноцінного екзамену в іншому відповідальному відомстві, яке таким чином визнається.
- (6) Особи, які отримали підтвердження своєї компетентності відповідно до абзацу 2 в одній із інших держав-членів Європейського Союзу, Туреччини або іншій державі з якою заключено договір в рамках Європейського економічного товариства, не потребують додаткової перевірки, якщо підтвердження компетентності відповідає вимогам, зазначеним в абзаці 3.
- (7) Власник кроликів має гарантувати, що залучений ним для догляду або транспортування та відвантаження кроликів персонал або залучені працівники мають відповідні знання по захисту тварин, зазначені в абзаці 3 реченні 4 номері 1 та вміння, відповідно до абзацу 3 речення 4 номера 2 та використовують їх на практиці.

§ 36 Особливі вимоги до утримання кроликів на відгодівлі

- (1) Кролики на відгодівлі не можуть утримуватися по одному. Відхилення від речення 1 з впровадженням поодинокого утримання є допустимим, якщо є певні причини, пов'язані зі здоров'ям або поведінкою кроликів, які цього вимагають.
- (2) Власник поголів'я кроликів на відгодівлі вираховує щоденну частку загибелі за кожен день відгодівлі, а також кумулятивну щоденну частку загибелі. Щоденна частка загибелі тварин – це число загинувших за один день кроликів в поголів'ї, яке знаходиться на відгодівлі, а також число забитих в цей день кроликів через хвороби або інші причини, поділене на загальне число кроликів у поголів'ї на відгодівлі в цей день, помножене на 100. Кількість кроликів на відгодівлі, які були виведені з поголів'я для здачі їх на забій не враховуються у підрахунку щоденної частки загинувших тварин. Кумулятивна щоденна частка загинувших тварин представляє собою суму щоденних часток загибелі протягом всього періоду відгодівлі.
- (3) Якщо кумулятивна щоденна частка загибелі тварин протягом періоду відгодівлі, відповідно до абзацу 2, досягає показника у більше ніж 10 процентів, то власник тварин повинен
 1. одразу ж звернутися до ветеринарного лікаря для визначення причини,
 2. піддати поголів'я кроликів на відгодівлі ветеринарному обстеженню та, якщо треба, лікуванню, а також
 3. провести заходи для покращення стану здоров'я поголів'я кроликів на відгодівлі.
- (4) Власник поголів'я кроликів веде відповідні записи щодо часток загибелі тварин, відповідно до абзацу 2, а також причин, відповідно до абзацу 3 номеру 1 та проведених заходів, відповідно до абзацу 3 номеру 3. Дані записи, відповідно до речення 1 необхідно зберігати протягом мінімум трьох років з часу їхнього здійснення та надавати у розпорядження відповідальному відомству за запитом.

§ 37 Особливі вимоги до утримання племінних кроликів

- (1) осіменіння кролиць може проводитися не раніше ніж на 11 день після народження кроленят з попереднього окролу.
- (2) Молодняк можна відлучати тільки у віці більше 28 днів. У якості відхилення від норми з 1 речення, відлучення молодняка може проводитися раніше, якщо це відбувається за настановою ветеринарного лікаря і необхідне для захисту кролиці або молодняка від болю, страждань або ушкоджень.
- (3) Власник поголів'я племінних кроликів розраховує щоденну частку загибелі кожного дня, а також кумулятивну щоденну частку загибелі окремо для племінних кроликів та для молодняка. § 36 абзац 2 речення 2 та 3 відповідно діють для племінних кроликів та молодняка. Кумулятивна щоденна частка загибелі представляє собою суму щоденних часток загибелі протягом одного року.
- (4) § 36 абзац 3 та 4 діють відповідно за умови, що зазначені у § 36 абзаці 3 обов'язки власника тварин щодо молодняка мають виконуватися при досягненні частки загибелі показника у 12 процентів.
- (5) власник тварин для кожного поголів'я племінних кроликів веде додаткові записи про перебіг процесу розведення, зокрема про
 1. кількість окролів на кролицю та число кроленят на гніздо, а також дату відповідного окролу,
 2. кількість живонароджених кроленят,
 3. кількість живих відлучених кроленят та
 4. відповідний час осіменіння або запліднення кролиці.Записи, відповідно до § 35 абзацу 4 речення 1 номера 1 ведуться окремо для кролиць та кролів. Відповідно діє § 35 абзац 5.

Додаток 2: Основні правила Німецької групи World Rabbit Science Association (WRSA) та Комітету DLG по розведенню та утриманню кроликів щодо мінімальних стандартів при утриманні домашніх кролів.

(змінені 13./14.05.2009 року)

Утримання домашніх кроликів підлягає принципам нормам § 2 Закону про захист тварин (останнього разу змінений через редакцію 18. травня 2006 року). Той, хто утримує тварин, доглядає їх або має доглядати,

1. має годувати, доглядати та утримувати тварину, відповідно до потреб її виду,
2. не може настільки обмежувати можливості тварини до відповідного для її виду руху, що це викликати в неї біль або страждання чи ушкодження, які можна було б попередити,
3. має володіти необхідними для відповідної годівлі, догляду та утримання тварини знаннями та вміннями.

Утримання кроликів, що відповідає нормам по захисту тварин означає

- низьку частку втрат тварин, яку не можна попередити (смертність),
- неушкожене тіло та добрий стан здоров'я (не більше ніж випадки захворювань, які неможливо було попередити, які не пов'язані з халатним поводженням або недостатнім контролем при поводженні з тваринами),
- забезпечення поведінки домашніх кроликів, відповідної для їхнього виду,
- відповідний віку та статі розвиток тіла тварин, а також
- продуктивність у характерних для даної породи або генетичного походження рамках.

Вимогам щодо захисту тварин не відповідають такі місця для утримання кроликів, де зустрічаються ушкодження (школа), болі та страждання, заподіяні тваринам, яких можна було уникнути за відповідного піклування і догляду, а також проведення необхідних профілактичних заходів (вакцинації, обробки, гігієна).

Загальні вимоги до утримання кроликів можна охарактеризувати через наступні пункти:

- відсутність болю, відсутність страждань, які можна попередити та відсутність ушкоджень, зумовлених системою утримання (підлога, стіни, обладнання)
- захист від ендо- та ектопаразитів
- забезпечення кормом та водою відповідно до потреб та розвитку функції перетравлення корму, в залежності від віку тварини (постійний доступ до води, як правило, також забезпечення кормом *ad libitum*; обмеження годівлі в об'ємах або складових компонентах тільки в обґрунтованих випадках, наприклад, для профілактики захворювань або на певних фазах дорощування)
- захист від шкідливих впливів з боку клімату (наприклад, надто висока, або надто низька температура)
- виведення з приміщення з кроликами газів, пилу та патогенних мікроорганізмів
- відокремлення тварин від їхніх екскрементів через перфоровану підлогу – де тільки можливо (перш за все при інтенсивному утриманні)
- Господарювання в приміщеннях / місцях для утримання / відділеннях як мінімум у тимчасових проміжках, за принципом «все пусто – все зайнято» з проміжним проведенням очищення та дезінфекції
- Пропозиція тваринам матеріалу, який їх відволікатиме (солома для заняття, деревина для згризання або рухомі частини, які з гігієнічних причин мають бути підвішеними та по можливості залучатися до процесу дезінфекції клітки), для того щоб урівноманітнити умови утримання тварин, перш за все, при утриманні без підстилки на

перфорованій підлозі

- Пропозиція другого рівня підлоги для утримання або більшої площі в якості альтернативи (дивись таблицю)
- Компетентне поводження з тваринами (надійне та швидке схоплення – відсутність лякання, травмування; відповідне забезпечення хворих та поранених тварин)

Вимоги до площі та мінімальної висоти для кроликів різного віку наведені у таблиці. Загалом обладнані клітки для кроликів мають використовуватися тоді, коли тварини в них матимуть постійний доступ до матеріалу «для занять» та по можливості підвищений рівень для сидіння. Матеріал «для занять» має бути рухомих та дозволяти його легке очищення та дезінфекцію або використовуватися лише одноразово (для зменшення епідеміко-гігієнічного ризику). Другий рівень для утримання (= підвищена платформа) є більш важливим ніж значно збільшена загальна площа. Він дозволяє тваринам додаткові можливості для руху. Простір під підвищеним рівнем може використовуватися як область для усамітнення для невідлучених та підростаючих кроликів. Завдяки цьому кролиці можуть підійматися на підвищену площу і зменшувати часті втрати підсисних кроленят. Якщо у розпорядженні не має підвищеного рівня для сидіння, мінімальну площу клітки слід збільшувати відповідно до таблиці. Лежання з витягнутим положенням тіла повинно уможливлуватися для всіх тварин. Коли підлога виготовлена з металу слід надавати перевагу перфорованій площі для відпочинку з пластику, яка чіпляється на підлогу зверху або іншим чином приєднується так, щоб за потреби її можна було знімати. При цьому в залежності від температури у приміщенні та швидкості руху повітря кролики можуть вільно обирати між двома різними матеріалами. Підлога з пластику не повинна заважати падінню через неї гною та має також залучатися до очищення та дезінфекції.

Для племінних кролиць та кролів на одну клітку має бути мінімум одна поїлка. Для кроликів, які підростають в групі розміром більше 10 тварин слід облаштовувати декілька поїлок з постійним доступом до питної води. Ширина кормового місця орієнтується на розмір тварин та складає 6 – 8 см на тварину (до досягнення живої ваги у приблизно 4 кг) або 10 см для племінних кроликів при співвідношенні тварина : кормове місце як 1:1. При годівлі вволю ширина кормового місця (розрахункова) скорочується на половину (близько 3 – 4 см на тварину). За три дні до очікуваного окролу кролицям слід пропонувати гніздову коробку та матеріал для побудови гнізда. При утриманні в приміщенні має дотримуватися режим що 8 годин світла фаза та 8 годин темна фаза, при чому інтенсивність освітлення має складати мінімум 20 Люкс. В області розміщенні кроликів тривалий час не повинні бути перебільшені наступні показники: аміак 20 ppm та діоксид вуглецю 3000 ppm. Слід щоденно проводити хоча б одноразовий контроль здоров'я тварин та перевірку технічної справності обладнання для забезпечення кормом та водою, а також клімату приміщення.

Таб.: Мінімальні вимоги для племінних кролів та кролів, які підростають

		Мінімальна площа на тварину (см ²)	Мінімальна висота (см)
Племінні кролики	до 4,0 кг	2 000 * / 2 400	40/60 *
	до 5,5 кг	3 000 * / 3 600	40/60 *
	більше 5,5 кг	4 000 * / 4 800	40/60 *
Підвищений рівень для племінних кроликів		1 000	25
Кролики, що підростають			
	до 1,2 кг	мін. 400 см ²	35

		Мінімальна площа на тварину (см²)	Мінімальна висота (см)
більше 1,2 кг			
в групах до 5 тварин – на тварину		мін. 700 см ²	
в групах > 5 тварин – на тварину		мін. 600 см ²	
		макс. 40 кг/10 000 см ²	
Коробка для окролу	площа	800	30
		Інші вимоги	
Прути для решітки на підлозі – діаметр		мін. 3,0 мм	
Ширина щілин, мінімально		10 мм	
Ширина щілин, максимально		16 мм	

Показники, позначені * діють при використанні підвищеного рівня. Площу цього підвищеного рівня, як і площу коробки для окролу, слід враховувати як корисну площу.

Додаток 3: Статут Німецької групи WRSA (World Rabbit Science Association) e.V.

Станом на: 21.09.2015 року

Місце розташування керівництва:

35392 Gießen, Leihgesterner Weg 52

Тел.: 0641 9937622

Факс: 0641 9937639

E-mail: Steffen.Hoy@agrar.uni-giessen.de

Homepage: <http://www.wrsa-deutschland.de>

§ 1 Назва, місце розташування, господарчий рік

- (1) Об'єднання носить назву «Німецька група WRSA e.V. (World Rabbit Science Association)». Назва об'єднання скорочується наступним чином: „WRSA- Німецька група”
- (2) Об'єднання розміщується в Гісені та занесено в реєстр об'єднань при суді першої інстанції в Гісені.
- (3) Господарчим роком об'єднання є календарний рік.

§ 2 Призначення об'єднання

- (1) Завданням Німецької групи WRSA є сприяння прогресу у всій області кролівництва (розведення, утримання, годівля, маркетинг та здоров'я), підтримка ведення наукової роботи та молодих наукових співробітників.
- (2) Об'єднання виконує своє призначення зокрема через організацію та проведення спільних заходів (наукові фахові форуми, зібрання та засідання робочих груп), які слугують підвищенню кваліфікації, підтримці контактів, обміну досвідом, а також представленню результатів на ініціатив дослідницької діяльності в області розведення та утримання кроликів.
- (3) Німецька група WRSA представляє інтереси тих, хто займається розведенням та утриманням кроликів по відношенню до відомств, наукових союзів по підтримці та інших організації в країні та поза її межами.
- (4) Об'єднання переслідує виключно та безпосередньо суспільно корисні цілі в значенні розділу «призначення, які користуються податковими пільгами» податкового законодавства.
- (5) Об'єднання діє на альтруїстичних засадах; воно не переслідує в першу чергу ціль власного господарювання.
- (6) Засоби об'єднання можуть використовуватися тільки за призначенням, відповідним до статутних положень.
- (7) Жодна особа не може отримати додаткових переваг завдяки витратам, які не відповідають призначенню об'єднання, або через невинуватено високе відшкодування/оплату.

§ 3 Членство

- (1) особи або організації, які хочуть прийняти активну участь у підтримці кролівництва в науці та на практиці, через письмову реєстрацію в президії можуть стати членами об'єднання. Членство в Німецькій групі WRSA включає в себе членство у World Rabbit Science Association.
- (2) Президій приймає рішення щодо прийняття осіб, які не зазначаються у (1).

- (3) Членство закінчується – за виключенням випадку загибелі – шляхом виходу з членства або виключення.
- (4) Про вихід з числа членів об'єднання слід письмово повідомляти президії з дотриманням строку попереднього повідомлення в три місяці до очікуваного виходу. Для дотримання письмової форми, повідомлення про вихід може надсилатися по факсу чи електронній пошті. Для дотримання строку виходу необхідно забезпечити своєчасне надходження заяви до членів президії.
- (5) Рішення про виключення з числа членів може прийматися президією, якщо не дивлячись на дворазове письмове нагадування, член об'єднання не сплатив членський внесок. В останньому письмовому нагадуванні слід звертати увагу на вказівку щодо останнього можливого строку сплати, попередньо за місяць до можливого виключення.
- (6) З припиненням членства та виключенням з об'єднання припиняється дія всіх прав та вимог, пов'язаних з належністю до об'єднання. Членські внески не відшкодовуються. У випадку виходу або виключення з об'єднання не передбачено жодного відшкодування або повернення витрат за надані об'єднанню послуги.

§ 4 Президія

- (1) Президія складається з трьох членів, а саме, голови, одного заступника голови та завідуючого касою.
- (2) Строк перебування на посаді членів президії починається з прийняттям результатів виборів.
- (3) У випадку виходу одного з членів президії зі складу об'єднання, голова може призначити для виконання відповідних обов'язків одного з членів об'єднання до проведення нових виборів.
- (4) Президія відповідно окремо представляє об'єднання в судовому та позасудовому порядку. У внутрішніх відносинах заступник голови та касир об'єднання представляють об'єднання тільки тоді, коли цього не може зробити голова.
- (5) Розширена президія охоплює чотирьох членів з постійним місцем для Президента центрального союзу німецьких заводчиків породистих кроликів та Головою федерального союзу німецьких виробників м'яса та хутра кроликів.

§ 5 Членські збори

- (1) Загальні членські збори проводяться мінімум один раз на два роки.
- (2) Президія запрошує до участі у загальних членських зборах мінімум за три тижні в письмовій формі або по електронній пошті з додаванням порядку денного Пункт обговорення, який не зазначено в порядку денному може бути прийнятий загальними членськими зборами, якщо дві третини присутніх підтвердили його необхідність. Це не стосується внесення змін до статуту або рішення щодо розпуску об'єднання.
- (3) Загальні членські збори мають по можливості проводитися разом з фаховими форумами.
- (4) Загальні членські збори є здатними до прийняття рішень незалежно від кількості присутніх. При голосуванні рішення приймається простою більшістю. При рівній кількості голосів під час голосування пропозиція відхиляється.
- (5) За бажанням мінімум однієї п'ятої членів об'єднання, президія має повідомити про проведення загальних членських зборів. Якщо це вважається необхідним, президія може вимагати прийняття рішень об'єднання письмовим шляхом.

- (6) Рішення про вид та об'єм співпраці з Німецькою групою WRSA з іншими установами та організаціями, а також про належність до них приймається загальними членськими зборами.
- (7) Загальні членські збори можуть визначати порядок роботи.
- (8) Зокрема членські збори визначають:
 - a) зміни у статуті, зокрема, зміни призначення об'єднання,
 - b) призначення та звільнення з посади президії та двох перевіряючих каси;
 - c) звільнення президії,
 - d) розмір та частоту сплати членських внесків,
 - e) розпуск об'єднання та використання його майна.
- (9) Офіційне засвідчення рішень загальних членських зборів проводиться через особу, що веде протокол та членів президії.

§ 6 Вибори

- (1) Президія обирається звичайною більшістю на загальних членських зборах з кола членів об'єднання на чотири роки. Допускається переобрання.
- (2) Загальні членські збори можуть зняти з посади у президії одного з членів, щодо якого на голосування з трьома четвертими голосів буде вирішено, що його поведінка зашкодила діяльності об'єднання.
- (3) На загальних членських зборах мають проводитися погодження звітів про господарчу діяльність та касових звітів, а також рішення щодо звільнення президії.
- (4) Касовий звіт перевіряється двома перевіряючими, які представляють результати перевірки на загальних членських зборах. Касові перевіряючі обираються строком на два роки. Допускається переобрання.
- (5) Виборами президії керує складений під час загальних членських зборів виборчий комітет. Виборчий комітет складається з мінімум трьох членів. Члени виборчого комітету не можуть подавати свою кандидатуру на посадові місця.

§ 7 Прийняття рішень президією

- (1) Засідання президії призначаються головою за потребою. При прийнятті рішень вирішальною на голосуванні є проста більшість.

§ 8 Членські внески

- (1) На загальних членських зборах приймається рішення про щорічні внески, які необхідно сплачувати щороку станом на 1 березня.
- (2) В рік приєднання до об'єднання, незалежно від часу приєднання, щорічний членський внесок має сплачуватися в повному обсязі. Його необхідно сплачувати одразу після приєднання.

§ 9 Внесення змін до статуту та розпуск об'єднання

- (1) Внесення змін до статуту, зокрема щодо призначення об'єднання, можна здійснювати тільки на загальних членських зборах за волевиявленням двох третин присутніх.
- (2) Рішення про розпуск Німецької групи WRSA може прийматися тільки за присутності мінімум двох третин членів об'єднання з позитивним волевиявленням мінімум двох третин присутніх. Якщо на зборах не присутні дві третини членів, можуть одразу при-

значатися нові загальні членські збори, які тоді, не дивлячись на кількість присутніх, зможуть приймати рішення з позитивним волевиявленням двох третин присутніх.

- (3) Рішення про зміну статуту або про розпуск Німецької групи WRSA може прийматися тільки тоді, якщо це питання зазначається в порядку денному, який розсилається разом з повідомленням про скликання загальних членських зборів.
- (4) У випадку розпуску об'єднання або припинення його діяльності як такої, що має податкові пільги, залишок майна передається юридичній особі публічного права, яка має виключно та безпосередньо використати його на підтримку наукової роботи та молодих вчених в області розведення та утримання кроликів.

§ 10 Вступ у силу

Представлений статут було прийнято 13.05.2009 року.

Додаток 6: Огляд правових норм щодо захисту тварин для кроликів у розрізі країн

Бельгія – Королівський указ про захист кроликів, які утримуються у господарствах (2014)

Покрокове наближення:

- Усі ново побудовані системи для кроликів на відгодівлі повинні бути парковою системою, за виключенням нещодавно побудованих установок до 2025 року, які мають бути вдосконаленими клітками (оздоблені відповідним матеріалом з розміром клітки в мінімум 3.000 см² та максимально 16 кроликів/м²).
- Паркові системи повинні бути мін. 1.800 см у довжину з наступними нормами:
 - o 800 см² на кролика;
 - o Групи в мін. 20 тварин, підвищений рівень підлоги;
 - o Місце для кроликів, щоб мати змогу здійснити 3 стрибки поспіль;
 - o 80% пластикової підлоги, сприятливої для тварин, деревина для згризання та трубки, ніпельна поїлка на 20 тварин та годівниця з постійною пропозицією сіна та соломи;
- З 2021 року племінні кролиці також мають утримуватися у паркових системах (залежить від результатів досліджень по груповому утриманню кролиць).

Нідерланди – Постанова про захист кроликів (2006)

Наразі діючі приписи щодо захисту кроликів:

- Площа у 700 см²/тварину для групи менше ніж п'ять тварин;
- Групове утримання кроликів на відгодівлі, мін. попарно;
- Висота мін. 40 см;
- Підлога з металевої сітки діаметром в мін. 3 мм;
- Підвищений рівень підлоги (якщо є в наявності) повинен бути мін. 10 см в ширину та мін. 25 см відстань до верхньої сторони клітки;
- Пропозиція грубого корму або матеріалу для згризання;
- 8-ми годинний темний період;
- Вільний доступ до корму та води та *при рівні загибелі тварин вище 10% консультація у ветеринарного спеціаліста;*

Асоціація кролівників Нідерландів між 2010 та 2016 роками буде оцінювати плани щодо паркової системи та групового утримання для кролиць.

Німеччина – Постанова про захист тварин та утримання продуктивних тварин (2014)

В силі з серпня 2014 року:

- Утримання кроликів на відгодівлі:
 - o 1.500 см²/тварину для груп з 1-4 кроликів;
 - o 1.000 см²/ тварину для груп з 5-10 кроликів;
 - o 850 см²/ тварину для груп з 11-24 кроликів;
 - o 700 см²/ тварину для груп з ≥ 25 кроликів;
- o Висота клітки мін. 60 см на більше 70% площі та в жодному місці не менше 40 см;
- o Площа загону мін. 8.000 см², бокові стіни мін. 80 см у довжину та 60 см у ширину;
- o Макс. ширина щілин у щільовій підлозі 11 мм для кроликів на відгодівлі та 14 мм для племінних кроликів;
- o Підвищений рівень: ≥ 300 см²/кроликів на відгодівлі, ≥ 600 см²/племінних кроликів, для племінних кроликів мін. 1.500 см² (для кроликів < 5,5 кг) або 1.800 см² (для кроликів > 5,5 кг) і шириною у мін. 30 см та довжиною у 50 см, для племінних кроликів 60 см; Відстань від підлоги до підвищеного рівня для кроликів на відгодівлі мін. 27 см, для племінних кроликів мін. 35 см; Макс. ступінь перфорації підвищеного рівня 15% та частка підвищеного рівня у загальній необмеженій у використанні корисній площі підлоги макс. 40%;
- o Всі кролики повинні мати доступ до грубого корму, такого як солома або сіно, а також підходящий матеріал для згризання;
- o Протягом світлих годин інтенсивність освітлення має складати мін. 40 Люкс (виміри на

рівні голови кроликів), а прямого сонячного опромінення слід уникати; при використанні штучного освітлення повинна бути темна фаза протягом 8 годин з інтенсивністю освітлення в менше ніж 0,5 Люкс та 30-ти хвилинна фаза затемнення;

- При досягненні частки загибелі тварин 10% слід проконсультуватися з ветеринарним лікарем;

Швейцарія – Швейцарський Закон про захист тварин (TschG 2005) та швейцарська Постанова про захист тварин (TschV 2008)

Системи утримання без підвищеного рівня:

- В залежності від ваги кролика повинні бути:
 - при < 2,3 кг площа $y \geq 3.400 \text{ см}^2$ та висота $y \geq 40 \text{ см}$,
 - при 2,3 - 3,5 кг площа $y \geq 4.800 \text{ см}^2$ та висота $y \geq 50 \text{ см}$,
 - при 3,5 - 5,5 кг площа $y \geq 7.200 \text{ см}^2$ та висота $y \geq 60 \text{ см}$;

Системи утримання з підвищеним рівнем:

- В залежності від ваги кролика повинні бути:
 - при < 2,3 кг $\geq 2.800 \text{ см}^2$ з площею підлоги $y \geq 2.000 \text{ см}^2$, висота $\geq 40 \text{ см}$;
 - при 2,3 - 3,5 кг $\geq 4.000 \text{ см}^2$ з площею підлоги $y \geq 2.800 \text{ см}^2$, висота $\geq 50 \text{ см}$;
 - при 3,5 - 5,5 кг $\geq 6.000 \text{ см}^2$ з площею підлоги $y \geq 4.200 \text{ см}^2$, висота $\geq 60 \text{ см}$.

Групове утримання кроликів:

- Кролики до 1,5 кг повинні мати у розпорядженні: ≤ 40 тварин має бути мін. $1.000 \text{ см}^2/\text{тварину}$; ≥ 40 тварин $800 \text{ см}^2/\text{тварину}$;
- Кролики більше 1,5 кг повинні мати у розпорядженні: ≤ 40 тварин має бути мін. $1.500 \text{ см}^2/\text{тварину}$; ≥ 40 тварин $1.200 \text{ см}^2/\text{тварину}$;
- Мінімальна кількість молодняка від відлучення до досягнення статевої зрілості – 3 для кроликів до 3,5 кг та 4 для кроликів більше 3,5 кг;
- Мінімум одна частина системи утримання має бути достатньо високою, щоб тварини могли сидіти випрямленими;
- В наявності має бути затемнена область, в якій буде можливість заховатися;
- У розпорядження кролицям має надаватися матеріал для побудови гнізда;
- Кроликам щоденно має пропонуватися грубо структурований корм, такий як сіно або солома, а також матеріал для згризання;

Австрія – Австрійський Закон про захист тварин (в редакції 2014 року)

- Кролики мають утримуватися в загонах чи вольєрах, утримання в клітках та використання щільової підлоги з залізної сітки заборонено (за виключенням нещодавно побудованих систем до 2020 року);
 - Тваринам має бути запропонований матеріал для згризання (наприклад, деревина), а також постійний доступ до сіна та соломи у годівниці;
 - Інтенсивність освітлення має складати мін. 20 Люкс. Повинне бути наявним денне освітлення (площа падіння світла має складати мін. 3% від загальної площі підлоги);
 - Системи утримання для кролиць, кролів та молодняка мають бути оздоблені мінімальною площею підлоги $y \geq 6.000 \text{ см}^2$ на одиницю утримання, причому довжина краю однієї системи утримання не може бути менше за 50 см;
 - Підвищений рівень (мін. 25% площі підлоги, 27 см у ширину);
 - При груповому утриманні кроликів на відгодівлі, до 40 тварин:
 - $\leq 1,5 \text{ кг}$: мінімальна висота 50 см, мінімальна площа $1.000 \text{ см}^2/\text{тварину}$;
 - $> 1,5 \text{ кг}$: мінімальна висота 50 см, мінімальна площа $1.500 \text{ см}^2/\text{тварину}$;
 - При груповому утриманні кроликів на відгодівлі, більше 40 тварин:
 - $\leq 1,5 \text{ кг}$: мінімальна висота 50 см, мінімальна площа $800 \text{ см}^2/\text{тварину}$;
 - $> 1,5 \text{ кг}$: мінімальна висота 50 см, мінімальна площа $1.200 \text{ см}^2/\text{тварину}$;
 - Для дорослих племінних кроликів:
 - $\leq 5,5 \text{ кг}$: мінімальна висота 60 см, мінімальна площа $6.000 \text{ см}^2/\text{тварину}$ та додатково 1.000 см^2 гніздової коробки/тварину;
 - $> 5,5 \text{ кг}$: мінімальна висота 60 см, мінімальна площа $7.800 \text{ см}^2/\text{тварину}$ та додатково
-

1.200 см² гніздової коробки/тварину;

Великобританія – Постанова про захист домашніх продуктивних тварин (2007)

Кролики повинні бути в змозі рухатися та без обмежень споживати корм та воду; вони повинні мати змогу одночасно лежати на одному боці, а також прямо сидіти без того, щоб їхні вуха торкалися верхньої частини клітки, а також бути захищеними від впливу погодних умов.

Рекомендації по захисту домашніх продуктивних тварин – кроликів – описують найкращі серед можливих принципів по їхньому утриманню, однак, не є законодавчими приписами.
